MBOLEA BORA KWA KILIMO ENDELEVU

Mbolea YETU

Tanzania ISSN 2799-2039 Toleo Na. 08 - Januari - Juni 2024

Nukuu kutoka Bajeti ya Wizara ya Kilimo kwa mwaka 2024/2025

UJUMBE WA MKURUGENZI MTENDAJI

Joel Laurent
Mkurugenzi Mtendaji

Wakulima tumieni fursa ya upatikanaji mbolea kutokomeza umaskini

SASA tunaelekea msimu mwingine wa kilimo wa 2024/25. Tunahitaji kujipanga na kujiandaa vya kutosha kwa msimu huo.

Sisi wa Mamlaka ya Udhibiti Mbolea Tanzania (TFRA) tuna wajibu wa kuwahamasisha wakulima watumie fursa walionayo ya upatikanaji wa mbolea kuongeza uzalishaji wa mazao mbalimbali kwa wingi.

Kwa hakika, tunatamka kwa kujiamini kwamba kilimo chetu kwa Tanzania ya leo na kesho kitaboreshwa na matumizi sahihi ya mbolea. Kwa sasa mbolea ndiyo lugha mpya ya Tanzania inayotaka kupiga hatua kuimarisha kilimo chake.

Lazima tuelewe wazi kwamba ongezeko la watu katika nchi yetu litasababisha ardhi kuwa finyu kutosheleza mahitaji ya watu wanaoongezeka kila mwaka.

Ukweli huu una maana kwamba ardhi tuliyonayo lazima tuitunze kwa umakini mkubwa ili iweze kuzalisha mazao mengi yanayotosheleza mahitaji yetu.

Kwa mantiki hiyo, ni lazima tutumie mbolea ili ardhi tuliyonayo ituwezeshe kuzalisha mazao mengi kwa mahitaji ya chakula na biashara.

Hapa ndipo linapokuja suala la matumizi sahihi ya mbolea, elimu ambayo ni lazima ienezwe nchi nzima kwa watu wote wanaotegemea kilimo kama nguzo ya ajira yao.

Mamlaka yetu ya mbolea iliundwa kuwakomboa wakulima kuondokana na kilimo cha kujikimu, kilimo ambacho kwa karne hii ya 21 kimepitwa na wakati. Sasa tunataka kilimo cha mapinduzi kilichojikita katika matumizi ya mbolea ili kuongeza tija na kuwaondoa wakulima katika dimbwi la umaskini.

Kuwepo kwa utashi wa kisiasa na mazingira wezeshi ni kichocheo muhimu kwa dira na mwelekeo wa uchumi wa nchi yetu katika kufikia malengo yake ya kujitosheheleza kwa usalama wa chakula.

Tanzania ni nchi iliyojaliwa kwa fursa za uwekezaji katika viwanda vya mbolea kwa sababu ni taifa lenye malighafi za kutosha ambalo limezunguukwa na nchi jirani zenye idadi ya watu zaidi milioni 600 ambao wanahitaji mbolea kwa wingi.

Kwetu sisi TFRA, fahari yetu ni kuona kwamba kama nchi tunajitosheleza kwa chakula na kuuza ziada nje. Kama alivyosema Baba wa Taifa Mwalimu Julius Nyerere miaka ya mwanzo ya uhuru kila kitu kinawezekana iwapo kila mmoja atatimiza wajibu wake. Wajibu huu ni lazima tuutimize bila kusita ili tujitegemee kwa chakula.

BODI YA UHARIRI

JOEL LAURENT - MWENYEKITI

MATILDA KASANGA - KATIBU

DANIEL MAARIFA - MJUMBE

RAYMOND KONGA - MJUMBE

AZIZI MTAMBO - MJUMBE

SALEHE KEJO - MJUMBE

THERESIA SIRIWA - MJUMBE

NURU MWASAMPETA - MJUMBE

ALPHA NUHU - MJUMBE

TAHARIRI

Ongezeko la bajeti lachochea ukuaji sekta ya kilimo

MOJA ya mageuzi makubwa yanayoonekana wazi katika sekta ya kilimo ni ongezeko la raslimali fedha katika bajeti ya Wizara ya Kilimo.

Ongezeko hilo ni juhudi za makusudi za serikali kuhakikisha kwamba sekta hiyo mama kwa uchumi wa taifa inatoa mchango mkubwa katika maendeleo ya taifa.

Kuonyesha serikali ilivyopania kuimarisha kilimo, kwa mwaka wa fedha wa 2024/2025 bajeti ya Wizara ya Kilimo imepanda kufikia shilingi trilioni 1.24 kutoka shilingi bilioni 970.8 mwaka 2023/2024.

Miaka mitatu iliyopita bajeti hiyo ilipanda maradufu kutoka shilingi bilioni 294 mwaka 2021/22 hadi kufikia shilingi bilioni 970.8 mwaka 2023/24, sawa na ongezeko la asilimia 230.

Hili ni jambo la kutia moyo kwamba serikali yetu imeonyesha utashi wa kisiasa wa kuhakikisha kwamba asilimia 80 ya wananchi wake waliojiajiri katika kilimo wanafaidi matunda wanaondokana na umaskini.

Ndiyo maana Mamlaka ya Udhibiti Mbolea Tanzania (TFRA) imekuwa mstari wa mbele kuhakikisha kwamba inajitahidi kadri iwezekanavyo kuwafikishia wananchi bidhaa hiyo chini ya mpango wa ruzuku ili kuwahamasisha waongeze uzalishaji wenye tija.

TFRA inaamini kwamba utajiri wa wakulima wa Tanzania uko kwenye matumizi sahihi ya mbolea. Ili kilimo chetu kilete matunda tunayokusudia , tunahitaji matumizi ya mbolea, na ili kufifisha kilimo chetu kisiendelee, ni sawa na kudharau matumizi ya mbolea.

Hiyo lazima iwe kaulimbiu yetu tukitaka kupiga hatua ya maana katika maendeleo yetu.

Tukumbuke kwamba sekta ya kilimo ndiyo sekta inayobeba usalama wetu wa chakula kwa idadi kubwa ya watu wanaongezeka kwa kasi kila mwaka.

Kwa Tanzania inayotegemea kilimo kama sekta mama, ni muhimu kuiunga mkono serikali ili sekta hiyo ifikie ukuaji wa asilimia 10 ifikapo mwaka 2030 kwa kuchochea uzalishaji na tija, hasa kuongeza matumizi ya pembejeo bora za kilimo, kuimarisha kilimo cha umwagiliaji, kuimarisha upatikanaji wa huduma za ugani, utafiti, masoko ya mazao na huduma nyingine muhimu.

Matumizi sahihi ya mbolea katika uzalishaji wa mazao ni muhimu kwa kurutubisha na kuboresha afya ya udongo ili iweze kuzalisha mazao mengi hata katika eneo dogo.

Matumizi ya mbolea ni muhimu kutokana na sababu za ongezeko la watu linalohitaji uzalishaji wa chakula kingi kukidhi mahitaji, ukuaji wa miji, miundombinu na huduma nyingine za kijamii.

Ongezeko la miji linazua kupunguzwa kwa eneo linalofaa kwa shughuli za kilimo na hivyo eneo linalobaki linatakiwa kutumika kwa ufanisi zaidi kwa ajili ya kuongeza tija na kuhifadhi mazingira kwa kuepuka ukataji ovyo wa miti kwa ajili ya kuanzisha mashamba mapya.

Tayari serikali imechukua hatua kuimarisha matumizi ya mbolea nchini. Hatua hizo ni pamoja na kuweka mazingira wezeshi kuvutia uwekezaji katika tasnia hiyo kwa kuondoa kodi ya ongezeko la thamani na ushuru wa forodha kwa mitambo na mashine za kuzalisha mbolea.

YALIYOMO

Nukuu kutoka bajeti ya Wizara ya Kilimo kwa mwaka 2024/2025
Uk > 4

Ruzuku ya mbolea yachangia ongezeko uzalishaji wa mazao ya chakula *Uk > 6*

Azimio la Nairobi: Viongozi Afrika wajipanga kuongeza uzalishaji
Uk > 10

Tanzania: Fursa tele za uwekezaji tasnia ya mbolea
Uk > 12

Orodha ya Mbolea na Visaidizi vya Mbolea zilizosajiliwa kwa mujibu wa Sheria ya Mbolea Na. 9 ya mwaka 2009
Uk > 20

Nukuu kutoka Bajeti ya Wizara ya Kilimo kwa mwaka 2024/2025

Waziri wa Kilimo, Mhe. Hussein Bashe (Mb) akiwasilisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha za Wizara ya Kilimo kwa Mwaka 2024/2025 bungeni Jijini Dodoma tarehe 2 Mei, 2024

Katibu Mkuu wa Wizara ya Kilimo, Gerald G. Mweli (kushoto) akifuatiwa na Naibu Katibu Mkuu, Dr. Hussein M. Ommar wakifuatilia hotuba ya uwasilishaji wa Makadirio ya mapato na matumizi ya wizara hiyo kwa mwaka 2024/2025

Waziri wa Kilimo, Hussein Bashe, aliliambia Bunge wakati akiwasilisha bajeti ya wizara yake kwa mwaka wa fedha 2024/2025 kwamba serikali imepania kuendelea na safari ya kuwekeza kwenye Sekta ya Kilimo kwenye maeneo ya msingi kwa kuongeza bajeti kutoka shilingi bilioni 294miaka mitatu iliyopita hadi shilingi trilioni 1.248 ili kuchochea ukuaji wa sekta hiyo.

- Kuongeza tija na uzalishaji
- Sekta ya kilimo imeendelea kukua na kuchangia asilimia 26.5 katika pato la taifa
- Kuongeza ushiriki wa vijana na wanawake kwenye programu ya Jenga Kesho iliyo Bora
- Azma ni kuimarisha upatikanaji wa mitaji kwa kutoa mikopo yenye riba nafuu
- Kuongeza matumizi ya teknolojia na mbinu za kilimo kinachohimili mabadiliko ya tabianchi na uhifadhi mazingira
- Uwekezaji kwenye utoaji wa ruzuku ya mbolea na viuatilifu
- Kuwekeza kwenye ujuzi kwa wataalam wa ndani

Waziri wa Kilimo, Mhe. Hussein Bashe (Mb) akitoa maelekezo kwa Wataalam wa Mamlaka ya Udhibiti wa Mbolea Tanzania (TFRA) wakati wa maonesho ya wizara wakati wa uwasilishaji wa bajeti ya wizara hiyo iliyofanyika tarehe 2 na 3 Mei, 2024 katika viunga vya Bunge Jijini Dodoma.

- Upimaji wa afya ya udongo na utoaji wa ruzuku ya mbolea na viuatilifu
- Kuwezesha upatikanaji wa ardhi ya kilimo na uanzishaji wa mashamba makubwa ya pamoja.

ITRACOM yasimika mitambo kuzalisha tani 800,000 za mbolea kwa mwaka

Habari njema kutoka eneo la Nala, Dodoma, kwa mujibu wa hotuba ya bajeti ya Wizara ya Kilimo, ni kwamba kiwanda cha kuchanganya mbolea cha ITRACOM tayari kimeshasimika mitambo itakayokuwa na uwezo wa kuzalisha tani 800,000 za mbolea kwa mwaka.

Mpaka hapo kiwanda hicho kitakapokamilika, kitakuwa na uwezo wa kuzalisha mbolea tani 1,000,000 kwa mwaka.

Kufikia Aprili mwaka huu, serikali iliweza kusambaza tani 1,052,218.4 za mbolea ikilinganishwa na tani 819,442 zilizosambazwa mwaka 2022/2023 sawa na asilimia 123.95 ya makadirio ya mahitaji ya mbolea ya tani 848,884 kwa mwaka.

Usambazaji huo wa mbolea umetokana na tani 114,223 zilizozalishwa ndani ya nchi, tani 611,651.4 zilizoingizwa kutoka nje ya nchi na tani 326,344 bakaa ya msimu wa 2022/2023, kwa mujibu wa hotuba ya bajeti 2024/2025.

Tani 471,839.9 zenye thamani ya ruzuku ya Shilingi 136,495,898,332 zilisambazwa kwa wakulima kupitia mpango wa ruzuku ambapo tani 92,134.65 zenye thamani ya Shilingi Bilioni 13.7 zilitolewa kama ruzuku kwenye zao la tumbaku.

Katika kurahisisha usambazaji wa mbolea kwa wakulima nchini, Wizara ya Kilimo imeongeza idadi ya waingizaji wakubwa wa mbolea kutoka 28 mwaka 2022/2023 hadi 31 mwaka 2023/2024; mawakala wadogo 3,265 mwaka 2022/2023 hadi 3,500 mwaka 2023/2024; na kusajili vyama vya ushirika 776 kwa ajili ya kuwa mawakala wa kusambaza mbolea.

Pia, ghala 987 zenye uwezo wa kuhifadhi tani 458,610 zimeainishwa nchini kwa ajili ya kuhifadhi mbolea. Vilevile, Wizara kupitia TFRA ilipanga kuendelea na usajili wa wakulima katika mfumo wa kidigiti ili kuwa na uhakika wa takwimu na taarifa za wakulima na hivyo kuiwezesha serikali kupanga mipango sahihi ya kuendeleza kilimo nchini

Hadi Aprili, 2024 wakulima 3,910,556 walisajiliwa kwenye kanzidata https://ruzuku.tfra.go.tz. Usajili huo utakamilika kwa kuchukua coordinates (GPS) za mashamba ya wakulima wadogo na mkulima kupatiwa hati ya shamba lake.

Vilevile, TFRA ilitoa mafunzo kuhusu ukaguzi wa ubora wa mbolea kwa wataalam 20 katika mikoa ya Tabora, Mbeya Mtwara, Kilimanjaro, Manyara, Singida, Morogoro, Kigoma, Simiyu, Dodoma, Njombe, Lindi na Dar es Salaam ili kuimarisha shughuli za udhibiti na ukaguzi wa mbolea.

Pia, TFRA ilisajili aina mpya za mbolea na visaidizi vyake 50 na imetoa vibali 339 vya kuagiza mbolea nje ya nchi.

Ruzuku ya mbolea yachangia ongezeko uzalishaji wa mazao ya chakula

■ Mpango wa ruzuku kutekelezwa hadi mwaka 2025/2026

Mwenyekiti wa Ruzuku ya mbolea Taifa na Mkurugenzi wa Uzalishaji wa ndani na Ununuzi wa mbolea kwa Pamoja wa Mamlaka ya Udhibii wa Mbolea Tanzania (TFRA), Louis Kasera akionesha daftari linalotumika kuhuisha taarifa za mkulima ili waendelee kunufaika na mbolea za ruzuku kulingana na aina ya zao na ukubwa wa shamba wanalolilima.

Waziri wa Kilimo Hussein Bashe ameeleza kuwa, uzalishaji wa mazao ya chakula kwa msimu wa kilimo wa 2022/2023 uliongezeka na kufikia tani 20,402,014 ikilinganishwa na tani 17,148,290 katika msimu wa kilimo wa 2021/2022.

Alisema, ongezeko hilo ni sawa na asilimia 19 katika kipindi tajwa ambapo uzalishaji wa mazao ya nafaka ulikuwa ni tani 11,448,757 ikilinganishwa na tani 9,233,298 msimu wa kilimo 2021/2022 sawa na ongezeko la asilimia 23.9 na uzalishaji wa mazao yasiyo nafaka ulikuwa tani 8,953,258 ikilinganishwa na tani 7,914,992 katika msimu wa kilimo 2021/2022 sawa na ongezeko la asilimia 13.1.

Waziri Bashe alieleza hayo wakati akiwasilisha bungeni hotuba ya makadirio ya mapato na matumizi ya fedha za wizara ya kilimo kwa mwaka 2024/2025 mnamo tarehe 2 Mei, 2024.

Alisema, uzalishaji wa chakula kwa msimu wa kilimo wa 2022/2023 ulitosheleza mahitaji ya chakula ya tani 16,390,404 kwa mwaka 2023/2024 na kuwepo kwa ziada ya tani 4,011,611 na hivyo, Taifa kujitosheleza kwa chakula kwa asilimia 124 ikilinganishwa na utoshelevu wa asilimia 114 mwaka 2022/2023.

Waziri Bashe alieleza kuwa pamoja na uwepo wa sababu nyingine zilizopelekea ongezeko hilo ni upatikanaji wa mbolea inayotolewa kwa wakulima kwa ruzuku.

Alisema, hadi kufikia mwezi Aprili,

Wakuliama wa Kijiji cha Negabihi Kata y a Magulilwa Wilayani Kilolo wakifuarahia zao la viazi vilivyolimwa kwa kutumia mbolea za ruzuku msimu wa kilimo 2023/2024.

2024 upatikanaji wa mbolea umefikia tani 1,052,218.4 ikilinganishwa na tani 819,442 mwaka 2022/2023 sawa na asilimia 123.95 ya makadirio ya mahitaji ya mbolea ya tani 848,884 kwa mwaka.

Aidha, Waziri Bashe alibainisha kuwa, tani 471,839.9 zenye thamani ya ruzuku ya Shilingi 136,495,898,332 zimesambazwa kwa wakulima kupitia mpango wa ruzuku ambapo tani 92,134.65 zenye thamani ya Shilingi Bilioni 13.7 zimetolewa kama ruzuku kwenye zao la tumbaku.

Ameongeza kuwa, ili kurahisisha usambazaji wa mbolea kwa wakulima nchini, Wizara ya Kilimo imeongeza idadi ya waingizaji wakubwa wa mbolea kutoka 28 mwaka 2022/2023 hadi 31 mwaka 2023/2024; mawakala wadogo 3,265 mwaka 2022/2023 hadi 3,500 mwaka 2023/2024; na kusajili vyama vya ushirika 776 kwa ajili ya kuwa mawakala wa kusambaza mbolea za ruzuku kwa wakulima.

Vilevile Waziri Bashe alisema, ili kuwa na uhakika wa takwimu na taarifa za wakulima zitakazoiwezesha Serikali kuwa na mipango sahihi ya kuendeleza kilimo nchini; Wizara kupitia TFRA imepanga kuendelea na usajili wa wakulima katika mfumo wa kidigiti; kutoa mafunzo ya ukaguzi wa ubora wa mbolea; kusajili aina mpya za mbolea na visaidizi vyake 85; na kutoa leseni 2,100 za biashara ya mbolea.

Alisema hadi Aprili, 2024 wakulima 3,910,556 wamesajiliwa kwenye kanzidata https://ruzuku.tfra.go.tz na kueleza usajili huo utakamilika kwa kuchukua majira nukta (coordinates (GPS) za mashamba ya wakulima wadogo na baadaye mkulima kupatiwa hati ya shamba lake.

Waziri Bashe alibainisha kuwa, kwa mwaka 2024/2025 Wizara itaendelea kutoa ruzuku ya mbolea na viuatilifu kupitia mpango wa ruzuku kwa mazao yote na kubainisha kuwa kupitia TFRA, Serikali itaratibu uingizwaji wa tani 1,086,115 za mbolea na kuzisambaza kwa wakulima kwa mpango wa ruzuku utakaoendelea hadi mwaka 2025/2026.

Pia alisema Wizara itakamilisha vigezo muhimu katika mfumo wa usajili wa wakulima huku ikisajili wakulima, waagizaji na wasambazaji wa mbolea katika mfumo wa kielektroniki kwa lengo la kuimarisha usambazaji wa mbolea nchini.

Akizungumza kuhusu Kampuni la Mbolea Tanzania (TFC) alisema itanunua tani 100,000 za mbolea na kusambaza kwa wakulima kwa mpango wa ruzuku.

Pamoja na hayo, TFC kwa kushirikiana na Kampuni ya Serikali ya Morocco (OCP Group Africa) itajenga kiwanda cha kuchanganya mbolea (Bulk Blending Facilities) chenye uwezo wa kuchanganya tani 120 za mbolea kwa saa kitakachochanganya mbolea kwa kuzingatia afya ya udongo ya eneo husika na hivyo wakulima kupata mbolea kuingana na mahitaji ya udongo.

Alisema, ili kuwezesha upatikanaji wa mbolea kwa wakulima karibu na maeneo yao na kwa wakati, kwa mwaka 2024/2025 Tume ya Maendeleo ya Ushirika kwa kushirikiana na TFRA itaendelea kuhamasisha Vyama vya Ushirika kuwa Mawakala wa kusambaza mbolea kwa mpango wa ruzuku.

Waziri Bashe aliliomba Bunge kuidhinisha kiasi cha shilingi 1,248,961,680,000 kupitia Fungu 43, Fungu 05 na Fungu 24 ikiwa ni bajeti ya Wizara ya Kilimo kwa mwaka 2024/2025.

Maabara ya taifa uchambuzi mbolea kupanua soko la Tanzania

Oscar M. Comedy (lab technologist) wa Mamlaka ya Udhibiti wa Mbolea Tanzania (TFRA) akipima kiwango cha potassium kilichopo kwenye mbolea

Na **MWANDISHI WETU**

KABLA ya kujikita kwa undani kujadili umuhimu wa Maabara ya Taifa ya Mbolea (TFL) ni muhimu pia kuelezea maana ya neno "maabara" ili lieleweke vizuri kwa wasomaji na wadau mbalimbali wa tasnia ya mbolea.

Maabara, kwa mujibu wa kamusi sanifu ya Kiswahili, ni chumba, jengo au taasisi iliyoimarika kwa utafiti wa kisayansi, majaribio au uchambazi.

Kwa maelezo hayo ndiyo maana maabara ya kisasa ya Taifa ya Mbolea imejengwa eneo la Kilimo III lililopo Veterinary Complex, Manispaa ya Temeke., jijini Dar es Salaam kuwa chombo kitakachotumika kwa uchambuzi wa mbolea na visaidizi vyake kama lilivyo lengo kuu la Mamlaka ya Udhibiti wa Mbolea Tanzania (TFRA).

Maabara hii itafanya uchambuzi wa aina nyingine za sampuli zikiwemo udongo, maji na mimea. Viambata vitakavyoangaliwa ni virutubisho vyote muhimu, virutubisho vya ziada, madini tembo na vichafuzi.

Mbolea ambazo zinatumika sana nchini Tanzania ni Urea, CAN, SA, DAP, TSP, Minjingu Organic Hyper Phosphate, NPS na aina mbalimbali za NPK. Mbolea nyingine ni mbolea za majimaji ambazo zinatumika katika majani ya mimea.

Kwanini kuwepo maabara ya mbolea?

Ili TFRA iweze kutimiza jukumu lake la kisheria (Sheria ya Mbolea na. 9 ya 2009 sehemu 8 (1 na 2) na kanuni yake ya 2011), Mamlaka, kabla ya usajili wa mbolea au visaidizi vya mbolea yoyote, inataka ijihakikishie kwamba inakidhi matakwa ya vigezo vilivyowekwa na Shirika la Viwango Tanzania (TBS) pamoja na majaribio ya shambani kuangalia ufanyanyaji kazi.

Pia kwa mbolea ambazo zipo kwenye maghala au sokoni ni muhimu kuendelea kuangalia ubora wake mara kwa mara ili kujiridhisha kuwa zinahifadhiwa kwa usahihi na zinamfikia mlaji wa mwisho muda wowote zikiwa katika ubora unaotakiwa.

Maabara ya uchambuzi wa mbolea inahitajika hasa kwa ajili ya kuangalia uwepo wa virutubisho na kiasi kilichopo ndani yake. Zaidi ya hapo maabara itaangalia tabia za mbolea hizo kifizikia na kibiolojia kama ni vitu muhimu vinavyochangia kwa ujumla ubora wake.

Kanuni namba 4 (1) ya Sheria ya Mbolea inaelekeza TFRA kufanya uchambuzi na majaribio ya mbolea shambani kabla ya usajili. Ukaguzi wa mbolea unaweza kuhusisha kuchukua sampuli ili kujiridhisha kama zinakidhi ubora unaotakiwa.

Wataalam wa maabara wakiwa katika picha ndani ya jengo la maabara

Mkurugenzi wa Huduma za Udhibiti, Happiness Mbelle (katikati) akiwa katika picha na wataalam wa maabara nje ya jengo la maabara ya mbolea Tanzania.

Kadhalika, mbolea zote zinapoingia nchini au kuzalishwa kwa mara ya kwanza ni lazima zifanyiwe uchambuzi ili kujiridhisha iwapo zinakidhi ubora unaotakiwa. Kwa kuzingatia hilo, TFRA ilianzisha maabara kwa ajili ya kufanya uchambuzi wa sampuli za mbolea na visaidizi vyake ili iweze kutekeleza ipasavyo jukumu lake la msingi la kuhakikisha mbolea inayomfikia mkulima inakuwa na ubora unaotakiwa.

Aina za wanufaika

Wanufaika wa huduma za maabara hii watakuwa ni waingizaji wa mbolea nchini, watengenezaji na wauzaji. Mnufaika mwingine atakuwa ni TFRA ambae ana jukumu la kufanya kazi za udhibiti na kuhakikisha mbolea zote zilizopo sokoni zipo kwenye viwango vinavyokubalika kisheria.

Wanafunzi wa vyuo vikuu, watafiti, taasisi na watu binafsi pia ni walengwa muhimu ambao wanategemea kupata huduma katika maabara hii.

Mpango wa kupata Ithibati ya Kimataifa (ISO IEC 17025:2017)

TFRA imeweka mpango wa kuhakikisha kuwa maabara yake inapata ithibati ya kimataifa katika virutubisho vyote muhimu vitakavyofanyiwa uchambuzi katika maabara hii. Maabara hii ya mbolea itakuwa ni maabara ya umma ya kwanza nchini Tanzania na Afrika Mashariki, hivyo inatarajiwa kuendana na viwango vya kimataifa ili kujenga imani kwa wadau watakaoitumia ambao wanatarajiwa kutoka ndani na nje ya nchi.

Kwa kuzingatia hilo, TFRA imeendelea na kujiandaa kuwezesha upatikanaji wa ithibati hiyo kwa mujibu wa kiwango husika kwa kuandaa nyaraka za uendeshaji wa shughuli za maabara (Laboratory Quality Manual na QMS documents).

Mpango huu utasaidia sana kupunguza malalamiko kutoka kwa wateja lakini pia kuongeza sifa (credibility) kwa maabara kwa kutoa majibu yenye uhakika zaidi.

AZIMIO LA NAIROBI:
Viongozi Afrika wajipanga kuongeza uzalishaji

Na **MWANDISHI WETU**

Viongozi wa Afrika sasa wameamua kwa dhati kuiboresha sekta ya kilimo chini ya Azimio la Nairobi linaloweka mkazo kwenye uzalishaji maradufu wa mbolea na uboreshaji wa afya ya udongo.

Azimio hilo linalenga zaidi kukuza uzalishaji wa mbolea kwa viwanda vya ndani kaitika dunia ambayo inakabiliwa na changamoto za tabianchi na tishio la usalama wa chakula.

Azimio la Nairobi lilitamkwa mapema mwezi Mei, 2024 kwenye Mkutano wa Afrika wa Mbolea na Afya ya Udongo, ambao ulihudhuria na maelfu ya wajumbe kuzungumzia udongo, usalama wa chakula, na kilimo kwa ujumla wake.

Mwishoni mwa mkutano huo wa siku tatu (Mei 7 hadi 9), siyo tu kwamba viongozi wa Afrika walikubaliana namna ya kuufadhili mpango huo, bali pia walikubaliana kutoa msukumo katika uzalishaji wa ndani wa mbolea kwa wingi barani Afrika.

Kama mambo yatakwenda yalivyopangwa, hatua hiyo inatarajiwa kuimarisha uzalishaji mazao kwa wingi na kukabili uharibifu wa ardhi au kuimarisha afya ya udongo.

Viongozi wa Afrika waliridhia Azimio la Nairobi kuhusu mbolea na afya ya udongo na kukubaliana kuongeza uzalishaji wa bidhaa hiyo kwa miaka 10 ijayo ili kuongeza tija kwenye kilimo.

Viongozi hao wa Afrika waliridhia azimio hilo kwenye Mkutano wa Pili wa Mbolea na Afya ya Udongo chini ya uongozi wa Rais Mwenyeji, William Ruto, na Mwenyekiti wa Umoja wa Afrika, Moussa Faki Mahamat, ukibeba kaulimbiu "Sikiliza Udongo".

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Dkt Samia Suluhu Hassan, alikuwa mmoja wa viongozi wa Afrika waliohudhuria mkutano huo wa Nairobi uliofanyika kwenye Ukumbi wa Mikutano ya Kimataifa wa Jomo Kenyatta.

"Tunaazimia kuongeza uzalishaji wa ndani na usambazaji wa mbolea asili na ya kemikali ifikapo 2034 ili kuimarisha upatikanaji wake kwa wakulima wadogo kwa bei nafuu. Lengo hili litafikiwa kwa kipaumbele cha kukuza uzalishaji kwa kutumia malighafi za ndani," Azimio la Nairobi linasema.

Viongozi hao waliazimia kuimarisha utafiti na maendeleo ya matumizi ya mbolea za asili na za kemikali kupitia Kituo cha Afrika cha Maendeleo ya Mbolea kilichopo Harare, Zimbabwe.

Kupitia wazungumzaji maalum, jukwaa hilo kubwa la Afrika kuhusu Afya ya Udongo lilitambua fursa ziletwazo na ushirikiano wa kikanda, uratibu, na uunganishwaji wa sera na kanuni na Azimio la Nairobi.

Viongozi hao walibaini kwamba changamoto za hivi karibuni zilizoletwa na tatizo la mbolea pia zimeliathiri bara la Afrika kwa kupungua kwa upatikanaji wa mbolea kwa asilimia 25 kwa mwaka 2022.

Mwenyekiti wa Tume ya Umoja wa Afrika (AUC), Moussa Faki Mahamat, alisema tangu kuasisiwa kwa Azimio la Abuja miaka 17 iliyopita kwenye mkutano wa 2006, upatikanaji wa mbolea barani Afrika umeongezeka kwa wastani wa kutoka kilo 8 kwa hekta hadi kilo 18 kwa hekta, ambayo ni nusu ya lengo la kilo 50 kwa hekta kwa mujibu wa Azimio la Abuja.

"Afrika inakabiliwa na ongezeko la uharibifu wa udongo kwa njia mbalimbali, kupitia tishio la jangwa na hali mbaya ya hewa kama vile mafuriko tunayoyashuhudia Kenya na Tanzania kwa nchi za Afrika Mashariki. Tabianchi inachangia kwa kiasi kikubwa uzalishaji barani Afrika.," alisema Mahamat.

Alisema kasi ya sasa ya uharibifu wa udongo barani Afrika imefikia kiwango kwamba hatua za haraka lazima zichukuliwe kudhibiti hali hiyo kwa kuanzisha hatua imara za menejimenti ya afya ya udongo.

"Umoja wa Afrika umedhamiria kuimarisha masuala ya afya ya udongo katika nchi zote barani Afrika. Dhamira hii ndiyo iliyotufanya kuanzisha Mpango wa Afya ya Udongo Afrika na Mpango wa Afrika wa Mbolea. Mpango wa Afya ya Udongo Afrika ni wa muda mrefu ukiambatana na Ajenda 2063 wakati Mpango wa Utekelezaji ni wa muda wa miaka 10," alisema Mahamat.

Viongozi hao pia waliridhia Mpango wa Utekelezaji wa Mbolea na Afya ya Udongo na Mpango wa Udongo wa Afrika kama nyaraka za miongozo za kuvuta wadau wengi wa ubia na vitega uchumi katika utekelezaji wa sera, fedha, utafiti, masoko na kujenga uwezo katika masuala ya mbolea na afya ya udongo barani Afrika.

Uimarishaji wa sayansi ya udongo na utafiti

Rais Ruto wa Kenya alitaka kuwekeza kwenye vitega uchumi kwa ajili ya kuongeza uwezo wa nchi na bara zima la Afrika kuzalisha mbolea pamoja na kushirikiana kwa mambo ya utafiti na maendeleo, kujenga uwezo na mafunzo.

"Nyaraka hizi zinalenga kuvutia ubia na vitega uchumi kwenye utekelezaji wa sera, utafiti, maendeleo, masoko na kujenga uwezo katika sekta ya mbolea na afya ya udongo barani Afrika,"alisema katika kulielezea Azimio la Nairobi.

Rais Ruto alisifu kufanyika kwa mkutano huo, akieleza

kwamba umekuja wakati muwafaka kwa sababu Afrika inategemea mno uagizaji wa chakula kutoka nje – jambo ambalo lilishindikana kutekelezwa ipasavyo baada ya Azimio la Abuja miaka 17 iliyopita.

"Tuna mambo mengi ya kuzungumza na ya kuyatafutia ufumbuzi kwa haraka. Mkutano huu umetupa fursa nzuri wa kuyajadili. Wakulima wa Afrika wanakabiliwa na matatizo mengi, yakiwemo ya uharibifu wa ardhi, matumizi hafifu ya mbolea na majanga ya hali ya hewa kama vile mafuriko eneo la Afrika Mashariki na ukame kusini mwa Afrika. Hali hii inaathiri uzalishaji katika kilimo licha ya kwamba bara hili lna uwezo mkubwa katika kilimo," Ruto alisema.

Rais huyo wa Kenya aliwataka viongozi wenzake wa Afrika kuungana katika kutumia uwezo uliopo katika sekta ya kilimo kama ufunguo wa uchumi wa Afrika inayojivunia asilimia 60 ya ardhi ambayo haijaguswa kwa shughuli za kilimo.

Marais wengine pia walizungumza katika mkutano huo wa Nairobi ambapo Rais Samia Suluhu Hassan wa Tanzania na Rais Hakainde Hichilema wa Zambia walitilia mkazo suala la mabadiliko ya tabianchi na athari zake kwenye sekta ya kilimo, licha ya kuzungumzia mbolea na afya ya udongo.

"Majanga ya hali ya hewa kama vile mafuriko na athari zake kwa afya ya udongo lazima yatuguse. Ni jambo baya kwamba Afrika Mashariki imekumbwa na mafuriko wakati nchi za kusini mwa Afrika zinakabiliwa na janga la ukame," alisema Rais Samia.

Rais Emmerson Mnangagwa wa Zimbabwe yeye alitilia mkazo kuwepo kwa jitihada za makusudi za kuwasaidia wanawake na vijana katika kuwekeza katika kilimo.

Naye Rais Lazarus Chakwera wa Malawi aliweka mkazo katika matumizi ya mbolea kutegemeana na aina ya zao kwa sababu kila zao ni la pekee na linastawi katika mazingira tofauti ya udongo.

Viongozi hao wa Afrika, kupitia Azimio la Nairobi, walikubaliana kutatua tatizo la uharibifu wa ardhi na kurejesha aslimia 30 ya afya ya udongo kwa maeneo yaliyoharibiwa ifikapo 2034 kwa kuanzisha programu mbalimbali.

Pia waliazimia kuanzisha mfuko wa afya ya udongo kwa ajili kya utafiti, ubunifu, ujengaji uwezo na kuanzisha vituo vya matumizi ya mbolea. Mfuko huo utakuwa sehemu ya mfuko wa sasa wa Africa Fertilizer Financing Mechanism ambao upo chini ya Benki ya Maendeleo Afrika.

TANZANIA:
Fursa tele za uwekezaji tasnia ya mbolea

Mwonekano wa kiwanda cha mbolea cha Itracom kinachojengwa Nala Mkoani Dodoma kikitarajiwa kuzalisha kiasi cha tani 1,000,000 kwa mwaka baada ya kukamilika kwake.

Mwonekano wa kiwanda cha mbolea cha Minjingu kilichopo mkoani Manyara

Tasnia ya mbolea ni moja ya sekta zilizoanishwa na serikali ili kuchochea kasi ya kukuza kilimo nchini. Kupitia Sheria Na. 9 ya mwaka 2009, Mamlaka ya Udhibiti Mbolea Tanzania (TFRA) imekabidhiwa jukumu la kusimamia ubora katika biashara ya mbolea na visadidizi vya mbolea kupitia mnyororo wa thamani.

Chini ya sheria hiyo, pia TFRA inasimamia utengenezaji, uingizaji, usambazi, uhifadhi, usafirishaji nje na matumizi ya mbolea.

Mkurugenzi wa Uzalishaji wa Ndani na Ununuzi wa Mbolea wa TFRA, Louis Kasela, anasema taasisi yake ina jukumu la kuvutia vitega uchumi vya ndani katika utengenezaji wa mbolea na visaidizi vya mbolea kwa kutumia malighafi zinazopatikana nchini kama vile fosfeti, chokaa, makaa yam awe na gesi.

Uzalishaji wa ndani wa mbolea na visaidizi unalenga kuahkikisha kwamba bidhaa hizo zinawafikia wakulima kwa haraka ili kupunguza utegemezi wa mbolea inayoagizwa kutoka nje kwenye mnyororo wa thamani.

Fursa zilizopo za uwekezaji

Serikali ya Tanzania inakaribisha wawekezaji katika tasnia ya mbolea kutokana na kuwepo fursa nyingi za vitega uchumi katika maeneo mbalimbali katika mnyororo wa thamani, anaeleza Kasela.

"Sasa hivi viwanda vya ndani havitoshelezi mahitaji ya mbolea ambayo tani za ujazo 848,884 kwa mwaka huu 2023/2024. Hii in maana kwamba uwekezaji zaidi unahitajika katika utengenezaji wa mbolea na visaidizi vya mbolea kwa soko la ndani," ansema Kasela.

Anaeleza kwamba serikali inakaribisha wawekezaji katika ujenzi wa maghala katika maeneo ya mkakati kama vile kandokando ya reli kupitia Kampuni ya Mbolea au Shirika la Reli ili kupunguza gharama za usambazaji.

Hali kadhalika, Kasela anasema kuna mahitaji ya kujenga maghala bandarini ili kupunguza muda unaotumika kupakua mbolea kutoka kwenye meli na kupunguza gharama za ucheleweshowa kazi hiyo.

Tasnia ya mbolea vile vile inahitaji wasambazaji wengi ili bidhaa hiyo ifike mapema kwenye maeneo yaliyo karibu na wakulima. "Zipo fursa nyingi kwenye mtandao wa usambazaji," Kasela anaeleza.

Viwanda vya vifungashio vya mbolea

Fursa za uwekezaji pia zipo kwenye viwanda vya kuzalisha vifungashio vya mbolea kama vile magunia, makopo, chupa za plastic pamoja na ujenzi wa ghala jipya la kisasa bandarini ili kuchukua nafasi ya lile la zamani.

Utafiti na maendeleo

Matumizi madogo ya mbolea yanayokadiriwa kuwa kilo 19 kwa hekta ni pungufu sana kulingana na Azimio la Abuja la 2006 lililokadiria kilo 50 lwa hekta au wastani dunia wa kilo 135 kwa hekta. Hali hiyo inatoa fursa kufanyika kwa utafiti wa kuongeza kiwango cha matumizi ya mbolea

kupitia programu mbalimbali kama vile huduma za upimaji na uchambuzi ili kuwasaidia wakulima na watengenezaji.

Kasera anaeleza kuwa kuwekeza kwenye teknolojia mpya au bidhaa nyingine zinazohusiana na mbolea kama vile matumizi ya drone au akili mnemba kutasaidia kukuza matumizi ya mbolea na kuleta faida za ubunifu katika tasnia ya mbolea.

Pia wawekezaji wanaweza kujikita kwenye ujenzi wa mtandao wa miundomibnu kusaidia usafirishaji wa mbolea kwa kupitia ubia wa taasisi za umma na taasisi binafsi.

Kwanini uwekezaji kwenye tasnia ya mbolea?

Baadhi za sababu za kuwekeza kwenye tasnia ya mbolea nchini Tanzania, kwa mujibu wa Kasela, ni upatikanaji wa malighafi. Tanzania inakadiriwa kuwa na akiba ya fosfeti kiasi cha mita za ujazo 375,100,000 na akiba ya gesi asilia kiasi cha futi za ujazo trilioni 57, ambazo ni malighafi muhimu za utengenezaji wa mbolea za fosfeti na nitrojeni.

Hivi sasa Tanzania inashuhudia kasi ya ujenzi wa miundombinu – barabara, reli (SGR) na uboreshaji wa bandari – miradi ambayo lengo lake ni kusafirisha bidhaa kwa haraka zaidi ikiwemo mbolea.

Sababu nyingine ya kuwavutia wawekezaji kwenye sekta ya mbolea ni kuwepo kwa soko kubwa la ndani nan je kwa bidhaa hiyo. Asilimia 90 ya mbolea inayotumika Tanzania huagizwa kutoka nje wakati kiasi kinachozalishwa ndani ni asilimia 10 tu.

Hali kadhalika, kijiografia Tanzania inajivunia kuwepo katika eneo zuri kwa nchi jirani zisizokuwa na bandari za Afrika Mashariki na Jumuiya ya Maendeleo kusini mwa Afrika (SADC) ambazo ni rahisi kuagiza mbolea kutoka Tanzania yenye bandari kadhaa.

Ongezeko la watu nchini Tanzania ambalo limekadiriwa kukua kwa wastani wa asilimia 2.8 kutoka idadi ya watu milioni 62, kwa mujibu wa sense ya 2022, litaifanya nchi iwe na watu milioni 90 ifikapo 2035.

Kwa hjiyo ongezeko hilo litaifanya Tanzania ihitaji chakula zaidi kulisha watu wake na hivyo hivyo jirani nazo zitahitaji chakula zaidi kulisha watu wao; maana yake ikiwa kwamba mbolea zaidi itahitajika kuzalisha chakula kwa wingi.

Kuwepo kwa vyanzo vya uhakika vya kuzalisha nishati kama vile mabwavya Kidatu, Mtera, Kihansi, Mwalimu Nyerere na mengine mengi ni kivutio kwa wawekezaji kuweka vitega uchumi vyao katika sekta ya mbolea, anaeleza Kasera katika andiko lake fursa za uwekezaji katika tasnia ya mbolea.

Kwa hakika, pamoja na vivutio vyote vya uwekezaji katika tasnia ya mbolea, kivutio kikubwa zaidi ni utashi wa kisiasaulioonyeshwa na Serikali ya Awamu ya Sita ya Rais Samia Suluhu Hassan ya kuwavutia wawekezaji katika sekta zote za uchumi ili taifa lipige hatua kubwa ya maendeleo.

Mafanikio yachagiza mwendelezo wa mpango wa ruzuku ya mbolea

Hivi karibuni, Mamlaka ya Udhibiti wa Mbolea Tanzania, ilifanya kikao na wazalishaji na wafanyabiashara wa kilicholenga kufanya tathmini ya utekelezaji wa Mpango wa Ruzuku ya Mbolea kwa msimu wa 2023/2024 na kuainisha mikakati ya usambazaji wa bidhaa hiyo kwa mwaka 2024/2025. Makala hii inaelezea kwa ufupi mafanikio ya serikali katika mpango mzima wa ruzuku ya mbolea kwa wakulima.

MPANGO huu wa Ruzuku ya Mbolea umepata mafanikio makubwa kama ilivyodhihirika kutokana na ushirikiano wa wadau, hasa watengenezaji na waagizaji wa mbolea. Mamlaka inawashukuru wadau hawa kwa ushirikiano wao kwa kuwezesha utekelezaji wa programu hii.

Mbolea ni pembejeo muhimu kwa kuongeza uzalishaji na kuimarisha tija ya mazao katika sekta kuu ya kilimo nchini. Tafiti mbalimbali zinamebaini kwamba kiasi cha asilimia 20 hadi 40 ya mazao hutokana na matumizi sahihi ya mbolea.

Serikali kupitia Wizara ya Kilimo imetambua kwamba mahitaji yake makubwa yanayotokana na sekta ya kilimo yanaongezeka kutokana na mbolea, hali ambayo iliilazimu kuanzisha Mpango wa Ruzuku ya Mbolea ili kuwawezesha wakulima kupata bidhaa hiyo kwa urahisi na kwa bei nafuu.

Hali ya utekelezaji

Kwa mujibu wa Mkurugenzi Mtendaji wa TFRA, Joel Laurent, Programu ya Mbolea ya Ruzuku imeonyesha mafanikio katika maeneo ya kushirkishwa kwa Vyama vya Ushirika katika mnyororo wa usambazaji. Katika mwaka 2023/2024, vyama vya ushirika 776 vilisajiliwa kama wauzaji mbolea.

Pia kulikuwepo na kuongezeka kwa mtandao wa usambazaji ambapo idadi ya wauzaji hai wa mbolea ilipanda kutoka 3,005 mwaka 2022/2023 hadi 5,769 mwaka 2023/2024, vikiwemo vituo vya uuzaji 3,398.

Joel anaeleza kuwa mauzo ya mbolea kwa wakulima yaliongezeka kutoka tani za ujazo 580,628 mwaka 2022/2023 hadi tani za ujazo 745,264 Aprili, 2023/2024.

Hali kadhalika, kulikuwepo na kuimarika kwa mfumo wa dijitali, hasa usalama na ustahimilivu, ongezeko la uzalishaji mazao kutoka tani za ujazo milioni 30.4 mwaka 2021/2022 hadi tani za ujazo milioni 36 mwaka 2022/2023, wakati uzalishaji chakula uliongezeka kutoka tani za ujazo milioni 17 hadi tani za ujazo milioni 20, mtawalia.

Mikakati ya mwaka 2024/2025

Serikali imetenga bajeti ya utekelezaji wa Programu ya Moblea ya Ruzuku kwa mwaka 2024/2025 baada ya kumalizika msimu wa 2023/2024.

Kwa mantiki hiyo, Mkurugenzi wa TFRA anaeleza kwamba Mamlaka yake imefanya maandalizi kabambe kwa utekelezaji wa program ya mbolea ya ruzuku kwa msimu ujao wa 2024/2025.

Ili kuharakikisha utekelezaji wa mpango huo mikakati ifuatavyo imebuniwa:-

i. Kuendelea kuhamasisha Vyama Vya Ushirika vingi zaidi kujisajili kama wauzaji wa mbolea ili kusaidia kufikisha mbolea karibu na wakulima;

ii. Kuendelea kuhamasisha kampuni za mbolea kufungua vituo na kuwahusisha wauza mbolea kuimarisha mtandao wa usambazaji;

iii. Kwa kushirkiana na Ofisi za Kanda za TFRA, kampuni za mbolea zinashauriwa zianzishe mashamba ya mfano na mashamba darasa ili kuongeza matumizi ya mbolea, na hivyo kuongeza mahitaji ya bidhaa hiyo kutoka kwa wakulima;

iv. Kuimarisha uzalishaji wa ndani wa mbolea ili kuondoa utegemezi wa mbolea ya nje (Agenda 10/30).

Ili kukidhi mahitaji ya mbolea kwa wakulima, Joel anaeleza kwamba hiyo itategemea zaidi kujitolea kwa kampuni za mbolea katika kufikia azma hiyo kwenye mnyororo wa thamani.

Hii inamaanisha kwamba ushirikiano kutoka kwa wadau mbalimbali wa mbolea utahitajika zaidi kuwezesha utekelezaji wa programu hiyo ili wakulima na taifa kwa ujumla lipate kufaidika na mpango huu.

Kwa upande wake, Joel anaeleza kwamba TFRA itaendelea kushirikiana na wadau wake ili kuhakikisha kwamba wakulima wanafaidika kwa mbolea bora yenye bei nafuu.

TFRA, TPHPA WAIMARISHA USHIRIKIANO MIPAKANI

Katika kuhakikisha kuwa shughuli za udhibiti wa mbolea katika mipaka yote nchini zinafanyika kwa ufanisi zaidi, Mamlaka ya Udhibiti wa Mbolea Tanzania (TFRA) na Mamlaka ya Afya ya Mimea na Viuatilifu (TPHPA) wamesaini hati ya Makubaliano ili kuimarisha ushirikiano.

Akizungumza kwa niaba ya Mkurugenzi Mtendaji wa TFRA, Mkurugenzi wa Huduma za Udhibiti Bi. Happiness Mbelle amesema Makubaliano hayo baina ya taasisi hizi mbili yanalenga kuimarisha mawasiliano na kuongeza ufanisi katika shughuli za udhibiti wa mbolea mipakani.

Amesema kuwa kupitia mafunzo hayo shughuli za udhibiti wa mbolea zitaimarika zaidi hususan katika maeneo ya mipakani, baada ya maafisa hao kuelewa ipasavyo sheria ya mbolea, kanuni na taratibu mbalimbali za udhibiti.

Amesema maafisa hao wanaofanya kazi mipakani wanatarajiwa kufanya kazi kwa weledi mkubwa katika maeneo ya ukaguzi na kushughulikia kwa makini nyaraka husika za uingizaji na usafirishaji wa mbolea nje ya nchi .

Pamoja na hayo Mada mbalimbali zilifundishwa ikiwemo majukumu ya TFRA, sifa za mkaguzi wa mbolea, maadili ya mkaguzi wa mbolea, nguvu ya kisheria aliyopewa mkaguzi wa mbolea na miongozo ya utekelezaji ukaguzi wa mbolea katika mazingira mbalimbali.

> **Tumelenga kuwajengea uwezo** maafisa wa TPHPA waliopo mipakani ili kuongeza ufanisi wa utendaji kazi hususani katika kuimarisha ukaguzi wa mbolea zinazoingia na kutoka nchini na utoaji wa vibali kwa kuzingatia Sheria ya mbolea na 9 ya mwaka 2009, Kanuni, taratibu na miongozo iliyopo.

Awali akielezea lengo kuu la mafunzo hayo Meneja TFRA kanda ya Kaskazini Gothard Liampawe amesema wamelenga kuwajengea uwezo maafisa wa TPHPA waliopo mipakani ili kuongeza ufanisi wa utendaji kazi hususani katika kuimarisha ukaguzi wa mbolea zinazoingia na kutoka nchini na utoaji wa vibali kwa kuzingatia Sheria ya mbolea na 9 ya mwaka 2009, Kanuni, taratibu na miongozo iliyopo.

Mafunzo hayo ya siku mbili yaliandaliwa na TFRA Kanda ya Kaskazini jijini Arusha ambapo maafisa wa TPHPA na TFRA wanaotoka mipakani walishiriki mafunzo hayo, yaliyoendeshwa na Meneja wa kanda ya Kaskazini Gothard Liampawe na mashirika ya kitaifa na kimataifa kwenye masuala yote yanayohusiana na mbolea na kisaidizi cha mbolea;

(t) itatekeleza maelekezo maalum na ya ujumla ya Mamlaka;

(u) itadhibiti bei ya mbolea kwa kuzingatia njia sahihi kama zitakavyoainishwa katika kanuni;

(v) itaainisha njia au mfumo sahihi wa uingizaji nchini na usafirishaji nje ya nchi wa mbolea au visaidizi vya mbolea;

(w) itatekeleza majukumu mengine yoyote kama inavyoweza kupewa katika utekelezaji wa majukumu chini ya Sheria hii; na

(x) itahakikisha kwamba inazingatia Sheria ya Usimamizi wa Mazingira.

Matumizi ya Tehama yazaa mapinduzi ya huduma za TFRA

Na **SALEH KEJO**

Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) imekuwa ni nyenzo muhimu kwa dunia ya sasa katika kuongeza ufanisi wa kazi. Mamlaka ya Udhibiti Mbolea Tanzania (TFRA), kama zilivyo taasisi nyingine za umma, imejizatiti kwenye matumizi ya tehama ili iweze kuzaa matunda yanayotegemewa katika utoaji wa huduma zake kwa wananchi.

Kwa kutambua umuhimu wa TEHAMA na kufikia malengo ya kuwa na serikali ya kidigitali, TFRA imeendelea kuboresha mifumo yake ya kidijitali (mfumo wa mbolea au Fertiliser Information System (FIS) na mfumo wa usajili wa wakulima na utoaji wa ruzuku ya mbolea) ili kukuleta ufanisi katika huduma zake.

Makala hii inazungumzia jinsi mfumo wa mbolea (FIS) ulivyoboresha utendaji kazi kwenye huduma za awali zinazotolea na TFRA kupitia mfumo huo. Huduma hizo ni kusajili na kutoa leseni kwa wafanyabiashara wa mbolea, kusajili maeneo ya biashara ya mbolea, kusajili mbolea, kutoa vibali vya kuingiza na kutoa mbolea nchini na huduma za malipo.

Sambamba na maboresho hayo, mfumo wa mbolea umeongeza huduma zifuatazo za TFRA ambazo zilikuwa hazijaanza kutolewa kidigitali:-

(i) Huduma za maabara: Wateja wa Maabara ya Taifa ya mbolea watapata huduma kwa njia ya kidigitali ambapo watahitajika kutuma maombi yao kwa njia ya mtandao kisha kuwasilisha sampuli. Baada ya kuwasilishwa kwa sampuli mteja atapata hati ya kulipia na majibu ya vipimo vya sampuli yake kwa njia ya mtandao bila kuhitajika kufika kwenye maabara.

(ii) Huduma za uteketezaji wa mbolea zilizo chini ya kiwango (Substandard Fertilizer Disposal): Huduma hii inapatikana kwa wateja wa TFRA (Wafanyabiashara wa mbolea) na maafisa udhibiti ubora ambapo wataweza kuwasilisha maombi ya kuteketeza mbolea am-

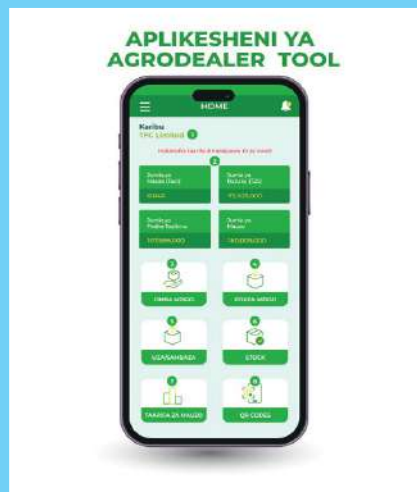

bayo imeonekana haijakidhi viwango vya kuwa sokoni. Maombi hayo yatafanyiwa kazi na njia sahihi ya uteketezaji itatolewa kwa mtandao ambapo zoezi la uteketezaji likikamilika mfumo utatoa cheti cha uteketezaji wa mbolea hiyo.

(iii) Huduma za kuomba kibali cha kubadili vifungashio vya mbolea (Rebagging permits): Wafanyabiashara wa mbolea wanaohitaji huduma ya kubadilisha vifungashio vya mbolea kwa sababu moja au nyingine wataweza kufanya maombi hayo kwa njia ya mtandao. Maombi haya yatafanyiwa kazi na majibu kutolewa kwa njia ya mtandao ambapo afisa udhibiti ubora atakayepangiwa atahitajika kusimamia zoezi hilo na kuweka mrejesho kwa mfumo pale litakapokuwa limekamilika.

(iv) Ukokotoaji wa bei elekezi za mbolea: Mamlaka imekuwa ikikokotoa na kutangaza bei elekezi za mbolea inayouzwa nchini. Maboresho ya mfumo yamewezesha bei elekezi za mbolea kukokotolewa kwa njia ya kidigitali na kuongeza ufanisi zaidi kwenye ukokotoaji ukilinganisha na kikokotoo cha Ms excel kinachotumika sasa.

(v) Mafunzo ya wafanyabiashara wa mbolea: TFRA itaweza kuandaa mafunzo kwa njia ya kidigitali ambapo wafanyabiashara wanaohitaji kushiriki mafunzo hayo watajiandikisha. Mfumo utatoa vyeti kwa washiriki wote wa mafunzo waliojiandikisha.

Kwa muhtasari, matumizi ya TEHAMA kndani ya TFRA yana mchango mkubwa katika kuongeza ufanisi wa kazi, kuboresha huduma kwa wateja na kupunguza gharama. Faida za utoaji wa huduma kidigitali zinazidi kuonekana ikiwa ni pamoja na muda wa upatikanaji wa leseni na vibali kupungua kutoka wiki moja hadi wiki mbili kufikia huduma hizo kukamilika kwa siku moja tu.

SALEH KEJO ni Afisa Tehama wa TFRA

Vishikwambi sasa kurahisisha usajili wa wakulima

Waziri wa Kilimo Mhe. Hussein Bashe akizungumza na Wakuu wa mikoa, Makatibu Tawala na wakuu wa Wilaya wakati wa uzinduzi wa ugawaji wa vishikwambi 3500 kwa ajili ya kurahisisha utoaji wa huduma za ugani nchini uliofanyika tarehe 7 Mei 2024 Jijini Dodoma.

Waziri wa Kilimo Mhe Hussein Bashe (kushoto) akimkabidhi Kishikwambi Mkurugenzi Mtendaji wa Mamlaka ya Udhibiti wa Mbolea Tanzania (TFRA) Bw. Joel Laurent ikiwa ni kifaa cha kurahisisha usajili wa wakulima katika mfumo wa utoaji wa mbolea za ruzuku nchini wakati wa hafla ya uzinduzi wa ugawaji wa vifaa hivyo uliofanyika tarehe 7 Mei 2024 jijin Dodoma.

Teknolojia sasa imeanza kutawala sekta kuu ya kilimo baada ya serikali kuamua kugawa vishikwambi kuwasajili wakulima katika mifumo ya ugawaji wa pembejeo na upimaji wa afya ya udongo.

Ugawaji wa vishikwambi hivyo ni azma ya serikali ya kufikia lengo lake la kumnufaisha mkulima na kuchangia pato la taifa kwa asilimia 10 ifikapo 2030..

Waziri wa Kilimo, Hussein Bashe, alizindua zoezi la ugawaji wa vishikwambi 3,550 jijini Dodoma Mei 7, 2024, kwa kuwagawia Maofisa Ugani Kilimo na Mawakala wa Pembejeo za Kilimo.

Katika hafla hiyo ya ugawaji wa vishikwambi, Bashe alitumia fursa hiyo kuwataka Wakuu wa Mikoa, Wilaya na Makatibu Tawala kushirikiana na wizara yake kuhakikisha kwamba miradi yote iliyobuniwa inatekelezwa kwa ufanisi na pia kuwasimamia watumishi wa kilimo katika maeneo yao.

Alisema Wizara ya Kilimo imeazimia kuhakikisha kuwa miradi inatekelezwa ipasavyo ili kumnufaisha mkulima na kufikia lengo la serikali la kuchangia pato la taifa kwa asilimia 10 kufikia mauzo bilioni 2.3 ya mazao nchi za nje.

Alisema ushirikiano katika utekelezaji wa miradi ya kilimo utaondoa changamoto ya wizi na kukosekana kwa uwajibikaji.

Akizungumza kwenye hafla hiyo Mwenyekiti wa Wakuu wa Mikoa na Mkuu wa Mkoa wa Geita, Martin Shigela, alitaka sekta ya kilimo inayoajiri watu wengi ipewe kipaumbele zaidi katika mchakato wa kuimarisha uchumi.

Naye Mkuu wa Mkoa wa Dodoma, Rosemary Sinyamule, aliwahimiza wakulima wa mkoa huo kujikita katika kilimo ili wapate kunufaika na shilingi 146 bilioni zilizotengwa kwa miradi ya umwagiliaji.

Waziri wa kilimo Hussein Bashe mwenye koti la blue na tai nyekundu kwenye picha ya pamoja na baadhi ya wakuu wa mikoa wakati wa uzinduzi wa VISHIKWAMBI na POS Jijini Dodoma

Mambo muhimu ya kuzingatia kabla ya kutumia mbolea

Na **DKT. KAKAKA**

Dhana ya matumizi sahihi ya mbolea inaweza kuwa imebeba maana nyingi, hasa miongoni mwa wakulima, Hili ni suala linalohitaji maelezo fasaha kutoka kwa wataalam. Katika makala hii iliyoandikwa na mtaalam mbobezi wa taaluma ya udongo, DKT ASHERI KALALA, inaeleza mahusiano ya mbolea na udongo kwa kilimo endelevu.

Kwa kawaida tunatakiwa kuweka mbolea kulingana na mahitaji ya mmea ikiwemo kiasi kamili kinachotakiwa kwa mmea. Kila aina ya zao lina mahitaji tofauti na tunajua hili baada ya kupima udongo.

Kwa ujumla zao la mahindi, hasa mbegu chotara kuzalisha tani moja zinahitaji kilo 27, 7.5, na 20 za naitrojeni, fosforasi na potasiumu, mtawalia. Ikimaanisha kwamba tani tano za mahindi zinahitaji sawa na kilo 135 za naitorjeni, 37.5 za potasiuimu na kilo 100 za kalisiumu kwa hekta moja.

Tunajuaje mahitaji ya mbolea?

Kwa kawaida tukiona dalili za upungufu wa kirutubishi kukosekana kwenye mmea tunakuwa tayari tumechelewa, Hivyo historia ya uzalishaji kwa misimu iliyopita inaweza kutuelekeza kuwa virutubishi kadhaa vinapungua kwenye udongo na vinahitaji kuongezwa kupitia mbolea. Kila mmea unatoa dalili fulani kuashiria upungufu wa virutubisho husika.

Kwa ujumla kwa mahindi naitrojeni inahitajika kufanya mmea ukue kwa kasi; majani yanakuwa ya kijani kilichoiva na huandaa mmea kuweka mbegu za kutosha. Ikipungua majani hubadilika kuwa ya njano, shina huwa dogo na mhindi kuwa mdogo.

Fosforasi hufanya mizizi ya zao kuwa na nguvu na kuweza kujiimarisha kwa kuchukua virutubisho vingine toka kwenye udongo kwa ajili ya utengenezaji sukari mbalimbali zinazohitajika kwa ukuuaji na kutengeeneza punje. Potasiumu ikikosekana majani ya muhindi hugeuka zambarau, shina huwa dogo na mmea hukua taratibu.

Hii husababisha kutojaa kwa mistari kwenye muhindi na uzalishaji hafifu. Potasiumu (K) ni muhimu kwa kutengeneza sukari, protini na inahusika kusafirisha chakula kilichotengenezwa kwenye majani kufanyika kuwa mbegu. Huimarisha mmea kuwa shina kubwa, muhindi kuwa mkubwa na huongeza uimara mmea kutoshambuliwa na magonjwa.

Ukosekanaji wa potasiumu kwenye udongo husababisha mmea kuwa mfupi, mbegu chache, na mbegu huwa nyepesi. Virutubishi hivi ni muhimu na vinahitajika muda wote vipatikane kwa wingi kwa uzalishaji wenye tija.

Mbolea humaanisha kitu chochote aidha cha kikemikali au cha asili ambacho hutumika kuupatia virutubisho mmea, ikiwa kupitia kwenye udongo, au majani, au kwenye maji (mpunga) au mchanganyiko wa maji na virutubisho (fertigation na hydroponinics).

Chanzo cha virutubisho chaweza kuwa kikemikali na mbolea za viwandani, mboji (organic) kama samadi kutokana na mifugo, maozea (composts), makusanyo ya maji machafu (sludges) na mabaki mengine ya vitu mbalimbali.

Kwa nini tunatumia mbolea?

Kitaalamu, ili mmea ukue vizuri unahitaji virutubisho 17 ambapo vitatu kati ya hivyo (C, H, O) hutoka kwenye maji na hewa na vilivyobaki 14 hutoka kwenye udongo unaozunguka mmea unapoishi. Virutubishi sita kati ya 14 vinavyopitia kwenye udongo huhitajika kwa kiwango kikubwa (macronutrients) vikiwemo naitrojeni, fosforasi, potasiumu, salfa, kalsiumu, na maginesiumu (kwa ufupi N, P, K, S, Ca, na Mg).

Virutubishi vilivyobaki vinane vinahitajika kwa uchache (micronutrients) boroni, klorini, shaba, chuma, manganisi, molibdenamu, nikeli, na zinki (B, Cl, Cu, Fe, Mn, Mo,,Ni, na Zn) navyo ni muhimu kuwepo. Virutubisho hivyo havipatikani kwa utoshelevu kwenye udongo ndio maana tunaweka mbolea ili kufanya vipatikane kwa kiwango kinachotakiwa.

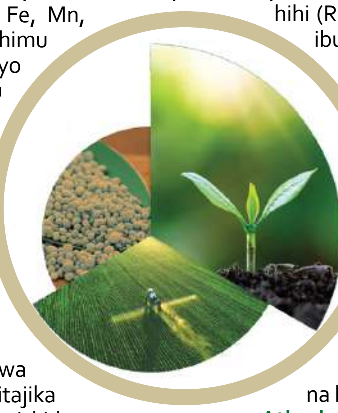

Mbolea huwekwa kwenye udongo vipindi tofauti vya mmea kukua kwa kuzingatia wakati wa kupanda, kukuzia ama kuzalishia.

Kwa kawaida wakati wa kupanda fosiforasi huhitajika kwa wingi na naitrojeni kiasi kidogo ili kuupa mmea mizizi kuimarika (DAP na NPK zenye P nyingi huwekwa wakati huu). Wakati wa kukua kwa haraka (vegetative) N huhitajika kwa wingi na ndio wakati kama huu mbolea kama CAN, Urea, SA hutumika.

Hii hutengeneza mjengeko mzuri wa mmea (vigorous) na kukusanya chakula cha kutosha kwa ajili ya kuzaa.

Kupima udongo kwa ajili ya matumizi sahihi ya udongo

Ili kuwa na uhakika wa kiasi kamili cha virutubisho vinavyohitajika tunahitaji kupima udongo. Udongo hupimwa kwenye maabara na kubaini uwingi wa virutubishi vilivyopo kwenye udongo husika. Taarifa za maabara (data) hutumika na wataaalamu kukokotoa kiasi cha kirutubishi kinachotakiwa au vifaaa vya kisasa hutoa makadirio ya moja kwa moja virutubisho vinavyohitajika. Kuna vitu kadhaa vikipimwa kwenye udongo huashiria viwango vya mbolea vinavyotakiwa.

Kipimo cha tindikali au pH na ukaa (carbon) huashiria afya ya udongo na virutubishi vinavyoweza kuwa vinapungua au kutosheleza. Udongo wenye pH ndogo haswa chin ya 5.5 husemeakana kuwa ni acidic soils na huhitaji kupandishwa ili virutubishi vilivyotajwa hapo juu viweze kuchukuliwa kwa usahihi.

pH ikiwa ya juu sana kuanzia 8.5 udongo husemekana kuwa wa chumvi/magadi na mazao yake huwa hafifu. Kurekebisha hali hizo udongo wenye tindikali huhitaji kuwekewa chokaa kilimo ili kuongeza pH na udongo wenye alkali huwekewa jasi au gypsum kupunguza pH. Kwa kawaida mimea mingi hukua vizuri kwenye pH 6.0 mpaka 7.5.

Matumizi sahihi ya mbolea na uhusiano wake na ubora wa chakula

Matumizi ya mbolea sahihi yanatakiwa kufuata mbinu nzuri kwa kuhakikisha muda wote wa zao likiwa shambani linapata virutubishi vya kutosha kwa muda sahihi kwa kufuata (4R stewardship) ambazo ni chanzo sahihi (the Right Source of nutrients); kiasi sahihi (Right Rate); wakati sahihi (Right Time) na mahali sahihi (Right Place). Kuainisha huu utaratibu na kuufuata huwa na matokeo chanya kwa kutoa mazao yenye faida na kuzuia uharibifu katika mazingira.

Mimea iliyopata virutubisho hutoa uhakika wa chakula ambacho kina madini na virutubisho toshelezi, ikihusisha kuimarisha afya ya binadamu atakayokitumia. Matumizi sahihi ya mbolea za mboji, na za viwandani zitasabisha ulinganifu wa matumizi ya virutubishi na kusababisha uzalishaji ulio bora

Athari za matumizi ya mbolea yasiyo sahihi

Dkt. Kalala anasema matumizi ya mbolea yasiyo sahihi huzalisha mawazo potofu za kufikiri matumizi ya mbolea za viwandani husabaisha udongo kuharibika. Virutubishi vyote 17 vinahitajika kuwepo wakati wote wa mmea kukua, ikitokea kirutubishi kimojawapo kikipungua husababisha muonekano hafifu wa mazao na uzalishaji huwa mdogo na kusababisha na mkulima kufikiri udongo umeharibika.

Matumizi yasiyo sahihi husababisha mrundikano wa virutubisho visivyohitajika kwenye udongo na kuweza kusombwa kupelekwa kwenye vyanzo vya maji na kusababisha uharibifu wa mazingira kama kuota mimea kwenye mambonde, mito na maziwa.

Ili kilimo kiendelee kuchangia ukuaji wa uchumi na kuendelea kutoa ajira kwa wananchi walio wengi kwa kuwaongezea kipato chenye tija, wakulima wanatakiwa kutumia mbolea kwa usahihi kama wataalamu wanavyoelekeza.

Dkt. Kakaka ni Meneja wa Ukaguzi TFRA na Mtaalam wa Udongo

Uwekaji mbolea kwa njia ya umwagiliaji kurekebisha virutubisho

Na **AZIZ MTAMBO**

Katika makala hii, Afisa Udhibiti Ubora, AZIZ MTAMBO, anazungumzia suala la uwekaji wa mbolea kwa njia ya umwagiliaji ili kurekebisha virutubisho.

ZIKO maana nyigi za uwekaji mbolea kwa njia ya umwagiliaji. Hapa tutaelezea maana mbili: Uwekaji wa mbolea kwa njia ya maji kwenye udongo kwa ajili ya kurekebisha virutubisho vilivyomo ndani yake ili kuupa mmea lishe linganifu; uwekaji ambao hutumika kwa njia ya umwagiliaji, na uwekaji mbolea ambayo huingizwa ndani ya maji ya umwagiliaji kwa mfumo wa matone.

Katika mfumo huu, mchanganyiko wa mbolea na maji husambazwa sawasawa katika umwagiliaji. Upatikanaji wa virutubisho ni wa juu sana kwa hiyo ufanisi wake ni wa juu zaidi.

Je, mifumo huu wa urutubishaji una thamani? Urutubishaji huruhusu kutoa virutubishi moja kwa moja kwenye eneo la miziz ili kutoa lishe thabiti na sahihi kwenye shamba. Mbinu hii inapunguza upotevu wa mbolea na kuhakikisha kwamba mimea inapata kile inachohitaji.

Tahadhari za urutubishaji wa njia hii

Mbolea hizo zinapaswa kuyeyushwa vizuri kwenye maji kabla ya kuweka. Mbolea zilizochaguliwa zinapaswa kuendana kikamilifu. Ubora wa maji ya umwagiliaji unapaswa kuzingatiwa pia. Uwekaji usio sahihi unaweza kusababisha tatizo la chumvi, uharibifu wa mazao, uchujaji wa virutubisho na uchafuzi wa maji ardhini.

Baadhi ya mbolea zinazotumika

Mbolea zinazotumika katika urutubishaji ni kama Urea na potash. Mbolea maalum kama mono ammoniamu fosfeti (Nitrojeni na Fosforasi), (Nitrojeni, Fosforasi na Potasiamu), Multi K (Nitrojeni na Potasiamu), salfa ya Potasiamu (Potasiamu na Sulphur), mbolea zenye virutubisho hivi zinaweza kutumika.

Aina za umwagiliaji

Ziko njia nyingi za umwagiliaji huu lakini hapa tutaangalia njia tatu ambazo ni umwagiliaji wa juu ya udongo (Surface irrigation) ambao hujumuisha ailimia 90 ya ardhi yote kuwa na maji. Hata hivyo, huenda isiwe njia ya urutubishaji ya gharama nafuu kwa sababu ni asilimia 30-70 tu ya maji hufika eneo la mizizi.

Kwa kawaida, mifumo ya urutubishaji haijumuishwi katika umwagiliaji wa juu ya ardhi kwa vile mbolea hutolewa kupitia mifereji iliyoteuliwa kwa viwango vilivyowekwa.

Urutubishaji na umwagiliaji huu siyo kila wakati unafaa kwa sababu ya upotezaji wa virutubishi kwenye mifereji au maji ya mvua (tailwaters or seepage). Hii inahusu hasa mbolea za nitrojeni. Hata hivyo, wataalam wa mbinu hiyo wanasema kuwa hutoa mavuno mengi licha ya upotevu wa virutubishi. Mbinu hiyo inafaa kwa umwagiliaji katika maeneo yasiyo na miteremko.

Umwagiliaji kwa njia ya matone

Umwagiliaji wa matone ni mfano wa mbinu ya umwagiliaji yenye shinikizo (pressurized irrigation technique). Umwagiliaji

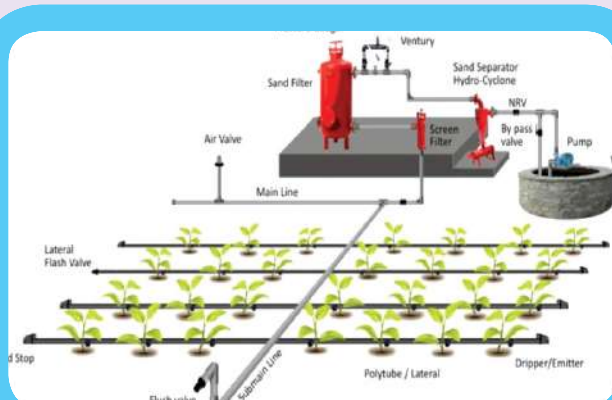

huu unaotegemea shinikizo (pressure), kama jina linavyopendekeza, hutumia nguvu ya kusukuma maji na virutubisho. Mfumo wa mabomba na emitter (emitter system) huleta virutubisho muhimu kwenye eneo la mizizi ya mmea kwa njia hii.

Mfumo wa kurutubisha kwa njia ya matone ndiyo chaguo bora zaidi kwa kilimo cha mazao kwa sababu kila mmea hupewa tundu lake kwenye bomba(pipe) zilizotandazwa shambani ambalo hupitisha tone moja kwa moja hadi eneo la mizizi.

Faida za mfumo huu

- Huleta virutubisho moja kwa moja kwenye eneo la mizizi, ambayo huongeza matumizi ya maji na mbolea;
- Inahitaji shinikizo (pressure) kidogo ikilinganishwa na mbinu nyingine;
- Kuenea kwa unyevu hutegemea sifa za udongo, kiwango cha umwagiliaji, na muda, kulingana na mahitaji ya mimea.

Urutubishaji/umwagiliaji wa kinyunyuzia (sprinkler irrigation)

Urutubishaji kwa umwagiliaji wa vinyunyizio ni aina ya kawaida ya mfumo wa utoaji wa virutubishi. Unyunyiziaji huu husambaza maji na virutubisho sawasawa kwenye majani ya mmea. Licha ya kutokuwa na usahihi ikilinganishwa na umwagiliaji kwa njia ya matone, mbinu hii inaweza kuwa na ufanisi kwa ajili ya kurutubisha mashamba makubwa. Endapo mbolea kali zitatumika au mchanganyiko mkaliukitumika kupitia mifumo ya kunyunyizia maji inaweza kuleta athari ikiwa ni pamoja na kuchoma majani.

Muda wa kufanya umwagiliaji

Mara nyingi uwekaji wa mbolea hushauriwa kufanyika wakati wa asubh kuanzia saa 12 asubh hadi saa 4 asubuhi lakini pia kuanzia saa 10 alaasiri na kuendelea, hii inasaidia kwani mda wa mchana jua linapokuwa kali udongo huwa na joto kali na maji/mbolea inapoweka huweza kuunguza mmea/mizizi.

Faida za urutubishaji.

- Mbolea huwekwa kulingana na mahitaji ya mazao;
- Kuboresha matumizi ya maji;
- Kuokoa gharama ya utumiaji mwingi wa mbolea;
- Kuondoa uchafuzi wa mazingira kwa kupunguza matumizi ya kemikali;
- Kuzuia kuvuja kwa mbolea kutokana na mvua nyingi au maji;
- Huongeza ukuaji wa haraka wa mizizi;
- Kupunguza msongamano wa magugu;

Hasara za urutubishaji

Ingawa urutubishaji una faida nyingi katika ukuaji wa mazao na udhibiti wa virutubishi, mfumo huu una mapungufu ambayo yanapaswa kuzingatiwa pia:

- ilii mfumo wa urutubishaji ufanye kazi ipasavyo, vipengele vya gharama kubwa, ikiwa ni pamoja na pampu, sindano, matangi na vidhibiti, kwa kawaida huhitajika.
- Kurutubisha kupita kiasi kunaweza kutokea wakati wa urutubishaji ikiwa mchanganyiko wa lishe hauko sawa au mfumo haujadhibitiwa vyema. Hii inaweza kusababisha madhara makubwa au hata kuua mimea.
- Urutubishaji unaweza kuwa tatizo mahali ambapo umeme ni haba au wa vipindi.

Urutubishaji unaweza kutoa uwiano sawa wa virutubishi na mahitaji ya virutubishi vya mazao husika, ambapo huongeza ufanisi wa matumizi ya maji, ufanisi wa matumizi ya virutubishi(mbolea), na mavuno, huku pia ikipunguza upotevu wa virutubishi kupitia uchujaji, uvujaji wa amonia, Urutubishaji pia huokoa kwa kiasi kikubwa safari za shambani na gharama za wafanyikazi.

Hata hivyo, ina vikwazo, ikiwa ni pamoja na gharama kubwa ya awali ya uwekezaji na matengenezo ya mara kwa mara. Gharama hizi zinapaswa kuzingatiwa. Kutegemeana na mahitaji ya mzalishaji, faida zinaweza kuwa kubwa zaidi ya mapungufu, na hivyo basi, urutubishaji unaweza kuwa chombo madhubuti cha usimamizi wa virutubishi na maji kwa ajili ya uzalishaji wa mazao.

Orodha ya Mbolea na Visaidizi vya Mbolea zilizosajiliwa kwa mujibu wa Sheria ya Mbolea Na. 9 ya mwaka 2009

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
1	1	Urea	46%N		2012
2	2	Di-Ammonium Phosphate (DAP)	18%N: 46%P205		2012
3	3	Mono Ammonium Phosphate (MAP)	11-12%N: 48-61%P205		2016
4	4	Calcium Ammonium Nitrate (CAN)	26%N-27% N		2012
5	5	Ammonium Sulphate (SA)	21%N + 24% S		2012
6	6	Triple Super Phosphate (TSP)	46%P205		2012
7	7	Potassium Chloride (Muriate of Potash (MOP)	60%K20		2012
8	8	NPK 25:5:5	25%N: 5%P205: 5%K20		2012
9	9	NPK 17:17:17	17%N: 17%P205: 17%K20		2012
10	10	NPK 16:16:16	16%N: 16%P205: 16%K20		2012
11	11	NPK 20:10:10	20%N: 10%P205: 10%K20		2012
12	12	NPK 10:18:24	10%N: 18%P205: 24%K20		2012
13	13	Sulphate of Potash (SOP)	48-53%K20 + 17-18%S	Yara Tanzania Ltd	2015
14	14	NPK	6%N: 24%P205: 20%K20 + 1.5%Mg, 8%S, 0.25%B, Zn	Green Belt Fertilizer (T) LTD	2012
15	15	NPK	5%N: 20%P205: 24%K20 + 1%Mg, 10%S, 0.25%B, Zn	Green Belt Fertilizer (T) LTD	2012
16	21	Coating Material (Avail, Nutris)	1.5%Zn, 0.5%Mn	Green Belt Fertilizer (T) LTD	2012
17	22	Minjingu Nafaka Plus	9%N: 18%P205: 6%K20 + 25%CaO + 5%S + 2%MgO + 0.5%Zn + 0.1%B	Minjingu Mines & Fertilizer Limited	2018
18	23	Magnesium Nitrate	11%N +15%MgO	Yara Tanzania Ltd	2012
19	24	NPK 23:10:5	23%N: 10%P205: 5%K20	Yara Tanzania Ltd	2012
20	25	Plant Catalyst	0.00002728% Cacl2, 0.00002728% MgSO4, 0.000798% Sulfate Castor Oil, 0.00596% Sodium Metasilicate, 1% Lignite Extract	Bashasha Merchandise Dealers Limited	2020
21	26	NPK 23:21:0 + 4 S	23%N: 21%P205: 0%K20 + 4%S	ETG Inputs Limited	2012
22	27	NPK 22:6:12	22%N: 6%P205: 12%K20 + 2%CaO, 3%S, 1%MgO, 0.2%B, 0.2%Zn	Yara Tanzania Ltd	2012
23	28	Calcium Nitrate	15.5%N + 26.5%CaO	Yara Tanzania Ltd	2015
24	30	Poly NPK 17:17:17	17%N: 17%P205: 17%K20	Tanzania Fertilizer Company Ltd	2016
25	31	NPK 15:9:20+TE	15%N: 9%P205: 20%K20 + TE	Yara Tanzania Ltd	2018
26	32	S Poly NPK 8:14:19	8%N: 14%P205: 19%K20	Tanzania Fertilizer Company Ltd	2016
27	33	Poly NPK 8:14:19	8%N: 14%P205: 19%K20	Tanzania Fertilizer Company Ltd	2016
28	34	Booster IIC	32%N: 10%P205: 8K20 + TE	Isacha Feeders Intertrade Company Ltd	2016
29	35	NPK 15:15:15	15%N: 15%P205: 15%K20	ETG Inputs Limited	2016
30	36	Maxi MKP	52%P205: 34%K20	Jubail Agrotec Limited	2016
31	38	Maxi KS	50%K20 + 3%H2SO4	Jubail Agrotec Limited	2016
32	39	Max Magna N	15% MgO + 98% Mg (NO3)2	Jubail Agrotec Limited	2016
33	40	Agro Leaf Power Calcium	Potassium Nitrate, Calcium Nit	Tanzania Crop Care Limited	2012
34	41	Agro Leaf Power High P	Iron, Mnganase, Copper, Boric	Tanzania Crop Care Limited	2013
35	42	Agro Leaf Power Total	Potassium Nitrate, Copper, Boron	Tanzania Crop Care Limited	2013
36	43	Tecamin Raiz	5.5%N: 0% P205: 1%K20 + 0.05%B, 0.15%Zn, 0.5%Fe, 0.05% Cu, 0.3%Mn,4.7% Amino Acids, 22%OM	Triachem (T) Limited	2016
37	44	Agro Feed Plus	12%N: 10% P205: 8%K20 + TE	Osho Chemical Industries Ltd	2013
38	45	MAXI Map	61.5%P205 + 12.1% NH4	Jubail Agrotec Limited	2016
39	46	Agro Leaf Power Magnesium	Potasium Nitrate Manganese, Cupper	Tanzania Crop Care Limited	2013
40	50	Micro Nutrients (Zinc Sulphate Heptahydrate)	0.3%Mg,11%S, 21.5%Zn, 0.004%Cu	Tanzania Crop Care Limited	2013
41	53	Easy grow starter	18%N: 20%P205: 21%K20	Osho Chemical Industries Ltd	2013
42	54	Pot Phos	0%N: 50%P205: 30%K20	Osho Chemical Industries Ltd	2016
43	55	NPK 14:0:2	14%N: 0% P205: 0.2%K20 + 13%CaO, 2.5%Mg + TE	Osho Chemical Industries Ltd	2013
44	56	Agriculture Lime (Calcium Carbonate)	CaC03	ABM Equipment Services Limited	2015
45	57	Agriculture Gypsum (Calcium Sulphate)	CaS04.2H20	ABM Equipment Services Limited	2015
46	58	Easy grow Flower and Fruits	14%N: 11%P205: 33%K20	Osho Chemical Industries Ltd	2013
47	59	Easy gro Vegetative	27%N: 10%P205: 16%K20	Osho Chemical Industries Ltd	2013

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
48	60	MAXI Magna S	16%MgO + 12.5% S	Jubail Agrotec Limited	2016
49	61	MAXI Calci N	15.5% N + 18.5% Ca	Jubail Agrotec Limited	2016
50	62	MAXI K	13%N: 46% K2O	Jubail Agrotec Limited	2016
51	63	Potassium Nitrate	13%N: 44%K2O	Yara Tanzania Ltd	2012
52	64	Nutrivant Plus Malt Barley	23%P2O5: 42%K2O + 0.1%B, 0.5%Zn, FV	Tanzania Crop Care Limited	2013
53	65	Nutrivant Plus Potato	43%P2O5: 28%K2O + 2%MgO, 0.5%B, 0.2%Mn	Tanzania Crop Care Limited	2013
54	66	Max More	15%N: 15%P2O5: 15%K2O	Farmers centre Limited	2016
55	67	Novacid	19%N: 19%P2O5: 19%K2O + 3%MgO + Me	Tanzania Crop Care Limited	2013
56	68	Nutrivant Plus Rice	46%P2O5: 30%K2O + 2%MgO, 0.2%B, FV	Tanzania Crop Care Limited	2013
57	69	Novacid	11%N: 7%P2O5: 28%K2O + 2%MgO + Me	Tanzania Crop Care Limited	2013
58	70	Novacid	12%N: 8%P2O5: 23%K2O + 2%MgO + Me	Tanzania Crop Care Limited	2013
59	71	Novacid	16%N: 8%P2O5: 16%K2O + 8%MgO + Me	Tanzania Crop Care Limited	2013
60	72	Nova N:P:K + TE	20%N: 9%P2O5: 20%K2O + TE	Tanzania Crop Care Limited	2013
61	73	Nova N:P:K	19%N: 19%P2O5: 19%K2O + MgO + TE	Tanzania Crop Care Limited	2013
62	74	Nutrivant	18%N: 24%P2O5: 18%K2O + TE	Tanzania Crop Care Limited	2013
63	76	Fe Eddha (Micro Nutrients)	6% Fe	Triachem (T) Limited	2016
64	78	Minjingu Mazao NPS	10%N: 20%P2O5 + 25%CaO, 5%S, 0.5%Zn	Minjingu Mines & Fertilizer Limited	2015
65	79	Yaraliva Nitrabor	15.4%N + 25.6%CaO, 0.3% B	Yara Tanzania Ltd	2018
66	80	Yaravera Amidas	40%N + 5.5%S	Yara Tanzania Ltd	2018
67	81	NPK 14:14:20 + MgO + 0.1 B	14%N: 14%P2O5: 20%K2O + MgO, 0.1% B	Tanzania Crop Care Limited	2013
68	82	Yaramila Winner	15%N: 9%P2O5: 20%K2O + 3.8%S, 1.8%Mg, 0.02%B, 0.02%Mn, 0.02%Zn	Yara Tanzania Ltd	2018
69	83	Yarabela Sulfan	24%N + 10.7%CaO, 6%S	Yara Tanzania Ltd	2018
70	84	Agroblen	20%N: 10%P2O5: 10%K2O + 4Mg	Tanzania Crop Care Limited	2013
71	85	Poly-Booster	21%N: 21%P2O5: 21%K2O	Farmers centre Limited	2016
72	87	Potassium Nitrate	13% N, 44% K2O, 0.5% CaO, 0.5% MgO	Aviv Tanzania Limited	2016
73	88	Magnesium Sulphate	99% MgSO4	Aviv Tanzania Limited	2016
74	89	NPK 13:2:44	13%N: 2% P2O5:44% K2O	Tanzania Crop Care Limited	2016
75	90	Nutrivant Plus	19%N: 19%P2O5: 19%K2O + 2%MgO + B + Me	Tanzania Crop Care Limited	2015
76	91	Ammoniated Concentrated Super-	4-6% N: 19-21% P2O5		
77	92	Kyto Booster	12%N: 10%P2O5: 8%K2O	Kahela Group East Africa Limited	2021
78	95	NPK 10:10:24	10%N: 10%P2O5: 24%K2O	Budget Movers Company Limited	2014
79	96	Sumicoat303	15% N: 36% P2O5: 0% K2O	Vector Health International Ltd	2018
80	97	Nutrivant NPK	31%N: 0%P2O5: 7K2O + 2% MgO + TE + FV	Tanzania Crop Care Limited	2016
81	98	Nutrivant NPK	6%N: 18%P2O5: 37% K2O5 +2% MgO + TE + FV	Tanzania Crop Care Limited	2016
82	99	Fertigrain Foliar	5%N + 0.1%B, 0.75%Zn, 0.1%Fe, 0.1%Cu 0.5%Mn, 0.02% Mo, 0.01%Co, 40%OM, 10% Amino Acids	Triachem (T) Limited	2016
83	100	Tecamin Max	7%N + 14.4% Amino Acids	Triachem (T) Limited	2016
84	101	Tecamin Flower	3% N: 10% P2O5 + 1%B, 0.5%Mo, 3% Amino Acids	Triachem (T) Limited	2016
85	102	NPK 22:6:12	22%N: 6%P2O5: 12%K2O	ETG Inputs Limited	2014
86	103	Agriful	4.5% N: 1% P2O5: 1%K2O + 25% Fluvic Acids, 25%Humic Extract, 45%OM	Triachem (T) Limited	2016
87	104	NPK 4:3:3 FERTIPLUS	4%N: 3%P2O5: 3%K2O	Positive International Limited	2016
88	105	NPK	10%N: 18%P2O5: 24%K2O + 7S	ETG Inputs Limited	2016
89	106	Maxi Force Fruiter	5%N: 5%P2O5: 40%K2O + 0.25%MgO + TE	Jubail Agrotec Limited	2020
90	107	Murphy Foliar Feed	22%N: 21%P2O5: 17%K 20	Muphy Chemicals (T) Limited	2020
91	108	Omex foliar	24%N: 24%P2O5: 18%K2O + TE	Muphy Chemicals (T) Limited	2014
92	110	YaraVita Power Boost	4.8%N + 4.9%Mg + 4.9%B + 9.9%Zn	Yara Tanzania Limited	2020
93	111	YaraVita Crop Boost	0%N: 30%P2O5: 5%K2O + 2.5%Mg + 3.1%Zn	Yara Tanzania Limited	2020
94	112	Biofix	Biofix-Legume Inoculant	Mea Fertilizer (T) Limited	2016
95	113	Rokohumin Loose	7% + 49% Humic acid	Selfina East Africa Limited	2020
96	114	Agrigrow Starter	14%N: 28%P2O5: 18%K2O + TE	Agrichem Africa (T) Limited	2017
97	115	Multigro	19%N: 19%P2O5: 19%K2O + TE	ETG Inputs Limited	2017

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
98	116	Fastgro	12%N: 10%P205: 8%K20 + TE	ETG Inputs Limited	2017
99	117	Hakika	1.5%N: 1.5%P205: 3.5%K20 + 25% Organic Matter	Guavay Company Limited	2020
100	118	Legumefix	Rhizobia Bacteria	ETG Inputs Limited	2015
101	119	Max More fertilizer	10%N: 5%P205: 40%K20 + TE	Farmers centre Limited	2016
102	120	NPK	25%N: 5%P205: 5%K20 + 5%S	ETG Inputs Limited	2016
103	121	Soil Plus (Compost)	2.1%N: 3.6%K20	Biobuu Limited	2020
104	122	Booster Sic	16%N: 10%P205: 8%K20	Sianga Intertrade Company Limited	2020
105	123	Booster Sic	16%N:	Sianga Intertrade Company Limited	
106	124	Urea Coated Sulfur	40%N + 7%S	ETG Inputs Limited	2016
107	125	Granubor Natur	15% B	Triachem Tanzania Limited	2015
108	126	Sulfur coated CAN	24%N + 15%S	ETG Inputs Limited	2015
109	127	Activit	4%N: 3%P205: 2%K20	Tanzania Crop Care Limited	2016
110	128	Sulphate of Potash	51%K20 + 18%S +1%Cl	Yara Tanzania Ltd	2015
111	129	Zinc 700	70%Zn	Triachem (T) Limited	2016
112	130	Bontera	Bacillus, Rhizobium	Greenza Tanzania Limited	2016
113	131	Boron 15	15%B	Triachem (T) Limited	2016
114	132	Nutrivant High K	6%N: 18%P205: 37%K20 + 2%MgO, ME, FV	Dorcorp Investment	2021
115	133	NPK 17:21:11	17%N: 21%P205: 11%K20	Triachem (T) Limited	2016
116	134	Seaweed Liquid Organic Fertilizer	13.44% N: 7.55% P205: 4.84%K20	Five Star Agrovet	2021
117	135	Green Sea	0.6%Mg, 0.2%B, 0.4%Zn, 0.2%Fe, 0.9%Cu,	Hangzhou Agrochemical (T) limited	2017
118	136	Dodoma Aglime	97.56% Calcium Carbonate	Dodoma Cement Company Limited	2016
119	137	Multi K	13%N: 46%K20	Balton Tanzania Limited	2016
120	138	Nutrivant High P	8%N: 50%P205: 8%K20 + 2 %MgO, ME, FV	Dorcorp Investment	2021
121	139	Nutrivant High N	31%N: 8%P205: 7%K20 + 2 %MgO, B, ME	Dorcorp Investment	2021
122	140	Nutrivant Balance	19%N: 19%P205: 19%K20 + 2%MgO, ME, FV	Dorcorp Investment	2021
123	141	Calcium Magnesium Carbonate (Dolomite Lime)	48% CaCO3, 38% MgCO3, 67% ECCE	ABM Equipment Service Limited	2021
124	142	Afro Total	20%N: 20%P205: 20%K20	Efrem Agro Trading	2021
125	143	Afro Kuza	30%N: 10%P205: 10%K20	Efrem Agro Trading	2021
126	144	Afro Finisher	10%N: 10%P205: 40%K20	Efrem Agro Trading	2021
127	145	Afro Starter	10%N: 52%P205: 10%K20	Efrem Agro Trading	2021
128	146	Wuxual Macromix	24%N: 24%P205: 18%K20	Triachem (T) Limited	2016
129	147	Polyfeed	26%N: 8%P205: 17%K20 + 2%MgO	Balton Tanzania Limited	2016
130	148	Polycoffee	19%N: 19%P205: 19%K20	Balton Tanzania Limited	2016
131	149	Mono Potassium Phosphate	0%N: 51.5%P205: 34%K20	Balton Tanzania Limited	2016
132	150	NPK	8%N: 24%P205: 16%K20 + 5%S, 0.1%B, 0.5%Zn	ETG Inputs limited	2016
133	151	Minjingu Organic Hyperphosphate (Powder)	28%P205 + 36%CaO	Minjingu Mines & Fertilizer Limited	2013
134	152	Minjingu Organic Hyperphosphate (Granular)	28%P205 + 36%CaO	Minjingu Mines & Fertilizer Limited	2013
135	153	Mokusaku Cal - Phos	0%N: 0.7%P205: 0.5%K20 + 5%Ca, 0.5% Mg	Farm Times Co	2021
136	154	Mafanikio Farm Booster	32% N: 10%P205: 8%K20	Mafanikio Live Stock and Farm Limited	2021
137	155	Polihalite	14%K20 + 17%CaO, 6%MgO, 47.8%SO3	Tanzania Fertilizer Company Ltd	2016
138	156	Synthentic polyhalite	14%K20 + 17%CaO, 6%MgO, 47.8%SO3	Tanzania Fertilizer Company Ltd	2016
139	157	Poly NPK 20:10:10	20%N: 10%P205: 10%K20	Tanzania Fertilizer Company Ltd	2016
140	158	S Poly NPK 20:10:10	20%N: 10%P205: 10%K20	Tanzania Fertilizer Company Ltd	2016
141	159	S Poly NPK 17:17:17	17%N: 17%P205: 17%K20	Tanzania Fertilizer Company Ltd	2016
142	160	Bioflush	49.3% Protein + 3.1 Soluble Carbohydrate	FarmBase Limited	2018
143	161	Yad Bio Vitalizer	2.45%N: 0.76%P205: 2.66%K20 + 13%CaO, 1.01%B	Jog Agriconsult & Solutions (T) Ltd	2018
144	162	Positive booster plus	12%N: 10%P205: 8%K20 + TE	Positive International Limited	2018
145	163	Falmax O.P.F	2%N: 10%P205: 01%K20 + TE	Faham Africa Limited	2018
146	164	Kristal (Magnesium Sulphate)	16%Mg + 13%S	Yara Tanzania Limited	2018
147	165	Mazao Super Fruit & Flower	15%N: 10%P205: 35%K20 + TE	Syova Seed (T) Limited	2018
148	166	Yara rega	20%N: 5%P205: 18%K20 + Zn, B	Yara Tanzania Limited	2018

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
149	167	Osmocote	18%N: 6%P205: 12%K20	Kilombero Valley Company Limited	2018
150	168	Boom flower	11%N: 8%P205: 6%K20 + TE	Bytrade Tanzania Limited	2016
151	169	Snow fert	19%N: 19%P205: 19%K20+ TE	Positive International Limited	2018
152	170	Kynoplus	46 % N + 5% Zn	ETG Inputs Limited	2018
153	171	Sugar Oemff	9%N: 5%P205: 8%K20	ETG Inputs Limited	2016
154	172	Green Gold	33% N	ETG Inputs Limited	2018
155	173	Kynopop	14%N: 09%P205: 04%K20	ETG Inputs Limited	2018
156	174	Vitalon 2000	7.3% Titanic Sulphate, 1.2% Citric acid, 0.3% Tartaric acid, 4.2% Ammonia water, 1% Acticide	Vitalon Agro Limited	2021
157	175	Mo-quick	20%N: 20%P205: 20%K20	Amka Feeders Limited	2018
158	176	Vita booster plus	15%N: 10%P205: 34%K20 + TE	Geel Group Ltd	2018
159	177	YaraMila Cereal	23%N: 10%P205: 05%K20 + 2%MgO +3%S + 0.3%Zn	Yara Tanzania Ltd	2018
160	178	Mazao Super (Total)	20%N: 20%P205: 20%K20 + TE	Syova Seed (T) Limited	2018
161	179	Mazao Super (Vegetative)	28%N: 14%P205: 14%K20 + TE	Syova Seed (T) Limited	2018
162	180	NPK	14%N: 23%P205: 14%K20 + 5%S +1% B2O3	OCP Tanzania Limited	2018
163	181	Boom flower	2.2% Aromatic Nitrogen	Bytrade Tanzania Limited	2018
164	182	Foliar Booster Potato NPK 14:2	14%N: 25%P205: 13%K20 + TE	Meru Agro Tours and Consultants .CO.LTD	2018
165	183	Foliar Booster High P, NPK 13:	13%N: 52%P205: 05%K20 + TE	Meru Agro Tours and Consultants .CO.LTD	2018
166	184	Crop Master NPK 24:18:18	24%N: 18%P205: 18%K20 + TE	Meru Agro Tours and Consultants .CO.LTD	2018
167	185	Foliar Booster High N NPK 31:1	31%N: 11%P205: 11%K20 + TE	Meru Agro Tours and Consultants .CO.LTD	2018
168	186	Foliar Booster high K NPK 15:1	15%N: 12%P205: 31%K20	Meru Agro Tours and Consultants .CO.LTD	2018
169	187	NPS	19%N: 38%P205: 0%K20 + 7%S	OCP Tanzania Limited	2018
170	188	SumiCoat 60	13%N: 10%P205: 13%K20	Vector Health International Ltd	2018
171	189	Synergizer	8%N: 32% P205: 4%K20	Juanco Investment Limited	2018
172	190	Gro plus	0%N: 50%P205: 35%K20	Real IPM Tanzania Limited	2018
173	191	Polyfeed	28%N: 14% P205: 14%K20	Balton Tanzania Limited	2017
174	192	Fast grow fruit & Flower	14%N: 11%P205: 33%K20 + TE	Biddi Enterprise Limited	2018
175	193	Fast grow vetetative	27%N: 10%P205: 16%K20 +TE	Biddi Enterprise Limited	2018
176	194	Black alg	2%K20 + Organic Nutrients	Agromine Africa Limited	2018
177	195	Almina	1%N: 0%P205 :2%K20 + Organic Nutrients	Agromine Africa Limited	2018
178	196	Agromaster	24%N: 6%P205: 12%K20	ICL Fertilizer Tanzania Limited	2017
179	197	Poly Sulphate	11.6%K20 + 12.1%CaO, 3.6%Mg, 19.2% S	ICL Fertilizer Tanzania Limited	2017
180	198	Nov Acid	16%N: 32%P205: 16%K20	ICL Fertilizer Tanzania Limited	2017
181	199	Novacid	16%N: 8%P205: 25%K20	ICL Fertilizer Tanzania Limited	2017
182	200	Omex Foliar Feed	24%N: 24%P205: 18%K20 + TE	Muphy Chemicals (T) limited	2017
183	201	Omex Murex K	Bacterial and Algae Extract	Muphy Chemicals (T) limited	2017
184	202	Omex CalMax	15%N: 22.5%CaO	Muphy Chemicals (T) limited	2017
185	203	Biopower (Grow Power)	Bacterial and Algae Extract	Agrichem Africa (T) Limited	2017
186	204	BioForce	Etract of See Weed and Blue Green Algae	Agrichem Africa (T) Limited	2017
187	205	Berrylon	Etract of See Weed and Blue Green Algae	Agrichem Africa (T) Limited	2017
188	206	Biopower Plus	30% Sea Weed Extract, 4g/L Cu + Zn + Mo + B, 12%N: 20%P205: 20%K20	Nepstar Tanzania Company Limited	2017
189	207	Wuxal Super Amino	8%N: 8%P205: 6%K20	Tanzania Crop Care Limited	2017
190	208	Wuxal Microplant	5%N: 10%P205: 3%K20 + 1%Zn 1%Fe, 1.5%Mn,	Tanzania Crop Care Limited	2017
191	209	Amcolon Suspension	24%N: 24%P205: 18%K20 + 1.5%Mg	Agrimatco Tanzania limited	2017
192	210	Amcopaste	20%N: 20%P205: 20%K20	Agrimatco Tanzania limited	2017
193	211	Amcopaste	5%N: 50%P205: 30%K20	Agrimatco Tanzania limited	2017
194	212	Amcolon	20%N: 20%P205: 20%K20 +TE	Agrimatco Tanzania limited	2017
195	213	Mofcal	12%N + 5%Mg, 15% CaO	Agrimatco Tanzania limited	2017
196	214	Amcopotato	14%N: 25%P205: 13%K20 + 3.2%Mg, 12.5%S, 1.8% Zn	Agrimatco Tanzania limited	2017
197	215	Amcofert	0%N: 30%P205: 40%K20 + TE	Agrimatco Tanzania limited	2017
198	216	Amco KTS	36%K20 + 25% S	Agrimatco Tanzania limited	2017

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
199	217	Goldfert	10%N: 50%P205: 10%K20	Agrimatco Tanzania limited	2017
200	218	Mult N	40% N	Agrimatco Tanzania limited	2017
201	219	Foliboost	8.5%N + 4%B, 4% Zn, 40%C, 13.5% Amino Acid	Agrimatco Tanzania limited	2017
202	220	Amcopaste	18%N: 44%P205	Agrimatco Tanzania limited	2017
203	221	Amcopaste	15%N: 20%P205: 50%K20	Agrimatco Tanzania limited	2017
204	222	Amcolon	10%N: 50%P205: 10%K20	Agrimatco Tanzania limited	2017
205	223	Omya Calciprill 110-LF	38%CaO + 0.6%Mg	Triachem (T) Limited	2017
206	224	Omya Magprill	25%CaO + 9.5%Mg	Triachem (T) Limited	2017
207	225	Bioenzyme	0.1%Mg, 0.4%S, 0.3%B, 0.3%Zn, 0.4%Fe, 0.1%Mn	Arysta Lifescience Tanzania Limited	2017
208	226	Foltron Plus	5.6%N: 19.5%P205: 5%K20 + TE	Arysta Lifescience Tanzania Limited	2017
209	227	Pilatus	4.9%Zn + 17% Organic Matter	Arysta Lifescience Tanzania Limited	2017
210	228	YaraMila otesha	12%N: 24%P205: 12%K20 + 2%MgO, 5%S, 0.007%Zn 0.2%Fe,	Yara Tanzania Ltd	2017
211	229	Bio - TBB	Streptomycetes sp, Lactobacillus sp, Actinomycetes, Rhizobium sp, Azotobacter sp, Citrobractor sp	Tanzania Border Bridge Company Limited	2017
212	230	Bio - TRENT	Streptomycetes sp, Lactobacillus sp, Rhizobium sp	Tanzania Border Bridge Company Limited	2017
213	231	Kilimo Booster Plus	19%N: 19%P205: 10%K20	SURA International Agrochemical Limited	2017
214	232	Sulphur Maji	8.5% S	Hangzhou Agrochemical (T) limited	2017
215	233	Vegimax	1.1%N: 0.13%P205: 3.9%K20 +0.58%CaO, 0.48%Mg, 0.38%S, 29.45% Organic Matter	Syova Seed (T) Limited	2017
216	235	PK Fertilizer	51.5%P205: 34%K20	Yara Tanzania Ltd	2017
217	236	Fruit King	0.5%B, 0.51%Zn, 0.31%(6-BA)	Haphon Company Limited	2017
218	237	Root King	0.62%IBA	Haphon Company Limited	2017
219	238	Cytokinin Moreking	0.4% Cytokinin	Haphon Company Limited	2017
220	239	Nutriplant Organic Plus Fertilizer	0.005%CaO, 0.007%Mg, 1.62%Zn 22%Fe, 0.001% Cu, 0.24%Mn,	GW Health World Limited	2017
221	240	Tecamin Brix	18%K20 + 0.2% B	Triachem (T) Limited	2017
222	241	Tecnokel Amino Cab	10%CaO, 0.2%B, 6% Amino acid	Triachem (T) Limited	2017
223	242	Fertigrain Start	3%N + 9% B, 30% OM	Triachem (T) Limited	2017
224	243	Agriphyt contact ZnMn	1.5%Zn, 0.5%Mn	Triachem (T) Limited	2017
225	244	Controlphyt Cu	6.5%Cu	Triachem (T) Limited	2017
226	245	Kanmetal	1%Zn, 0.5%B, 2%Fe, 0.5%Cu, 1%Mn	Kahela Group East Africa Limited	2017
227	246	Kankompoze	8%N: 9%P205: 13%K20	Kahela Group East Africa Limited	2017
228	247	Kangrow	3%N: 2%K20	Kahela Group East Africa Limited	2017
229	248	Kanpotas	30%P205	Kahela Group East Africa Limited	2017
230	249	Compound D	10%N: 20%P205: 10%K20 + 6S	Minjingu Mines & Fertilizer Limited	2017
231	250	Hai 450	1.4%N: 0.3%P205: 0.7%K20 +2.5%OM	Hangzhou Agrochemical (T) limited	2017
232	251	Alvirus	2.5%Cu	Hangzhou Agrochemical (T) limited	2017
233	252	D.I Grow	2.35%N: 4.44%P205: 1.75%K20 + TE	D.I. Grow (T) Limited	2017
234	255	Agri Grow Vegetative	30%N: 10%P205: 10%K20 + TE	Agrichem Africa (T) Limited	2017
235	256	Agrigrow Fruiting& Flowering	15%N: 5%P205: 35%K20 + TE	Agrichem Africa (T) Limited	2017
236	257	Allwin Top	28%N: 8%P205: 9%K20 + TE	Agrichem Africa (T) Limited	2017
237	258	Agrichem Folia	12%N: 10%P205: 10%K20 + TE	Agrichem Africa (T) Limited	2017
238	259	Yara Vita Trace BZ	5%N: 7.5% P205: 5%K20 + 5%Mg 5%S, 5%B, 5%Zn, 0.1%Fe, 0.1%Cu, 0.1%Mn, 0.1%Mo	Yara Tanzania Ltd	2014
239	260	Yara Vita Cereal Boot	0%N: 29.5%P205: 5%K20+ 2.7%MgO + 3.1%Zn	Yara Tanzania Ltd	2014
240	261	Yara Vita Zintrac 700	Conc. Zinc micronutrient	Yara Tanzania Ltd	2014
241	262	Yara Vita Bortrac 150	10.9%B	Yara Tanzania Ltd	2016
242	263	Yara vita coptrac dual	33% Cu	Yara Tanzania Ltd	2018
243	264	Mo-wonder	18%N: 6%P205: 9%K20	METL Agro Limited	2018
244	265	Mo-top	28%N: 8%P205: 9%K20 + 4%B	METL Agro Limited	2018
245	266	Mo-eliixer	11%N: 7%P205: 7%K20	METL Agro Limited	2018
246	267	Elit N	25%N	Agromine Africa Limited	2018

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
247	268	Truva	5%N: 25%P205	Agromine Africa Limited	2018
248	269	Safir 21	2%K20 + Organic nutrients	Agromine Africa Limited	2018
249	270	Zincop	3%N: 15%P205 +10%Zn	Agromine Africa Limited	2018
250	271	Exelans	5%N: 0% P205: 5%K20 +25%0M + TE	Agromine Africa Limited	2018
251	272	Nessmix	0.5%B, 4%Zn,4%Fe, 0.5%Cu 2%Mn	Agromine Africa Limited	2018
252	273	Sweet K	30%K20	Agromine Africa Limited	2018
253	274	Erth Food	1.6%N: 0.5%P205: 0.5%K20 + 60%0M	Kaduma International Company Ltd	2018
254	275	NPK Zn	11%N: 22%P205: 21%K20 +4%S, 1%B + 1%Zn	OCP Tanzania Limited	2018
255	276	Golden Leaf Tobacco	10%N: 18%P205: 24%K20 + 7%CaO, 0.5%MgO, 7%S,0.1%B	Minjingu Mines & Fertilizer Limited	2018
256	277	Minjingu Top dressing/ CAAN Plus Top Dressing	27%N: 10%P205: 0%K20 + 15%CaO	Minjingu Mines & Fertilizer Limited	2018
257	278	Mielle oemf	8%N: 17%P205: 2%K20	ETG Inputs Limited	2018
258	279	Veggie oemf	08%N: 05%P205: 30K20	ETG Inputs Limited	2018
259	280	Oc-booster	31%N: 10%P205: 8%K20 + TE	Ocean Agrovet	2018
260	281	Rizoliq Soy	Bradyrhizobium Japonicum	Seedco Tanzania Limited	2018
261	282	Mengi mavuno	20%N: 20%P205: 20%K20 + TE	Anicrop Services Limited	2018
262	283	Maxiforce starter	15%N: 30%P205:15%K20 + 1% MgO + TE	Jubail Agrotec Limited	2018
263	284	Maxiforce Grower	30%N: 10%P205: 10%K20 + 0.7%MgO + TE	Jubail Agrotec Limited	2018
264	285	Maxiforce fruiter	10%N: 10%P205: 40%K20 + 1% MgO + TE	Jubail Agrotec Limited	2018
265	286	NPS Zn	12%N: 45%P205 + 5% S + 1% Zn	OCP Tanzania Limited	2018
266	287	G - One	0.05%Fulvic Acid	Hangzhou Agrochemical (T) limited	2019
267	288	Grow -Cal	10%N + 17%CaO, 14%Mg,0.1%B	Balton Tanzania Limited	2018
268	289	Paristar	30% Humic acid + 10% Ascorbic acid	Daris Solution Limited	2019
269	290	Verno Fg	30% Zn + 30% Cu	Agribase Bioscience International (T) ltd	2019
270	291	RTS 7:7:7	7%N: 7% P205: 7% K20	Evangelical Lutheran Church in TZ-Iringa DIO	2019
271	292	Tanzanite Booster Plus	19.87%N: 11.74%P205: 11.11%K20 + 0.001%Zn, 0.04%Fe + 0.009%Cu, 0.026%Mn	Tanzanite Booster Ltd	2019
272	293	Mokusaku NPK Plus	3.67%N: 2.25%P205: 0.7%K20 + 0.3%Ca, 0.07%Mg	Farm Times Co. & Jen Farm Products	2021
273	294	Techoel Amino Mn	2.93%N + 6.99%Mn	Agrigrow (T) Limited	2019
274	295	Controlphyt PK	29%P205 + 21.6%K20	Agrigrow (T) Limited	2019
275	296	Technophyt Ph+	3%N + 29%P205	Agrigrow (T) Limited	2019
276	297	Technokel Amino B	10%B	Agrigrow (T) Limited	2019
277	298	Soil king slari asilia ya kibiologia	0.02%K20 + 0.01%CaO + 0.06%Na	Elven Agri Company Ltd	2019
278	299	Soil king mbolea halisi	0.06%N: 0.01%P205: 0.15%K20 + 0.03%CaO	Elven Agri Company Ltd	2019
279	300	Saprolife	2.5%N: 0.3%P205: 0.12%K20 + Te	Rajun Agrochemical Limited	2019
280	301	Vitazyme Micro Foliar	0.15%Zn, 0.5%Fe, 0.05%Cu	Triachem Tanzania Limited	2020
281	302	Fastgrow Starter	18%N: 20%P205: 21%K20 + TE	Biddi Enterprise Limited	2020
282	303	Fastgrow Foliar Feed	12%N: 12%P205: 12%K20 + TE	Biddi Enterprise Limited	2020
283	304	Ferrelene- Fe EDDHA	6%Fe	Tanzania Crop Care Limited	2020
284	305	Elfert- F	4.1%MgO ,1.12%B, 2.9%Zn 5.4%Fe, 0.67%Cu, 2.83%Mn, 0.048%Mo	Tanzania Crop Care Limited	2020
285	306	Giant	0%N: 45%P205: 55%K20	Jubail Agrotec Limited	2020
286	307	Micronet-15	2%MgO, 1.5%B, 4%Zn, 4%Fe, 0.5%Cu, 3%Mn, 0.05%Mo	Jubail Agrotec Limited	2020
287	308	Suspension 12-12-44	12%N: 12%P205: 44%K20 + 3%MgO + TE	Jubail Agrotec Limited	2020
288	309	Suspension 24-24-14	24%N: 24%P205: 14%K20	Jubail Agrotec Limited	2020
289	310	Mazao Booster	32%N: 10%P205: 20%K20 + 20%S, 2%B 2%Zn, 2.8%Fe, 3.7%Cu, 2.7%Mn, 2%Mo, 2.8%Co	Meru Seed Company Limited	2020
290	311	Agromaster	16%N: 10%P205: 22%K20	Tanzania Crop Care Limited	2020
291	312	Humic plus	12.17%K20 + 71.07 % Humic acid	Kidindima Group	2020
292	313	Neo Supreme	24%N: 24%P205: 18%K20 + 4%Mg, 4%S, TE	SURA International Agrochemical Ltd	2020
293	314	Neo High P	12%N: 45%P205: 20%K20 + 2%CaO, 4%Mg, TE	SURA International Agrochemical Ltd	2020
294	315	Super Neo High K	15%N: 10%P205: 45%K20 + 4%Mg, 4%S, TE	SURA International Agrochemical Ltd	2020
295	316	Micronet -36	12%N +18%CaO, 3%Mg, 1%B, 2% Amin acid	Jubail Agrotec Limited	2020

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
296	317	Superfeed	19%N: 19%P205: 19%K20 + Mg + TE	Agrifarmers center	2020
297	318	TFA Fahari (Myco Sol)	12%N: 6%K20 + 40%S03	TFA Public Limited Company	2021
298	319	Agromaster	15%N: 24%P205: 12%K20	Dorcorp Investment	2020
299	320	Fahari Booster	20%N: 20%P205: 18%K20 + TE	Fahari Seeds Company Limited	2020
300	321	Rokohumin-Duplo	5.65%N: 0.9%P205: 4.61%K20	Selfina East Africa Limited	2020
301	322	Aviel Extra Booster	20%N: 5%P205: 35%K20	Fat P Investment Limited	2020
302	323	Potassium Schonite	23%K20 + 11%MgO	Positive International Limited	2020
303	324	Max Yield	15%N: 10%P205: 45%K20	Agriville Limited	2020
304	325	Max Green	31%N: 11%P205: 15%K20	Agriville Limited	2020
305	326	Fast Crop Max-K	15%N: 10%P205: 45%K20 + 4%MgO, 4%S,	Agriville Limited	2020
306	327	Gap Mbolea	12%N: 12%P205: 12%K20	Gap Technology (T) limited	2020
307	328	Keenfeeder's Booster	12%N	Keenfeeder's Limited	2020
308	329	Keen Mavuno	15%N: 15%P205: 15%K20 + TE	Keenfeeder's Limited	2020
309	330	New Victory Booster	19%N: 19%P205: 10%K20	Mtali Agrotraders Co. Ltd	2020
310	331	Sulotaste	19%N: 19%P205: 19%K20 + MgO, TE	Twiga Chemical Industries (T) Ltd	2020
311	332	Organic Fertilizer	2.3% N + 18.6% C/N, 42.8% OC, 73.8% OM,	Violet Elia Nyongoto Farm	2021
312	333	Groforce	2% N: 0.1% P205: 4% K20 + 8 g/l Mg, 20 g/l Amino Acid, 200 g/l Organic Matter, 8 g/l Humic Acid, 120 g/l Organic Sugar	Jubaili Agrotec Limited	2021
313	334	BM Start	1.7% N + 2.1% MgO, 2.07% B, 0.02% Mo, 2.84% H2SO3	Arystal Life Science Tanzania Limited	2021
314	335	FarmGrow Vegetative	38%N: 5%P205: 5%K20	Farmsafe Agrochemical Company Ltd	2021
315	336	FarmGrow Starter	13%N: 40%P205: 13%K20 + TE	Farmsafe Agrochemical Company Ltd	2021
316	337	F100	8%N: 2%P205: 8%K20	Tanzania Green Commodities Limited	2021
317	338	F300	2%N: 11%P205: 11%K20	Tanzania Green Commodities Limited	2021
318	339	Full Power	12%N: 18%P205: 12%K20	Tanzania Green Commodities Limited	2021
319	340	Agrodyke	12%N: 18%P205: 12%K20	Bioearth Global	2021
320	341	FarmGrow Flowering and Fruiting Vegetative	5%N: 5%P205: 45%K20 + TE	Farmsafe Agrochemical Company Ltd	2021
321	342	Veggie Oemff Grow	14.8%N: 8.87%P205: 15.86%K20 + 1.93% S	ETG Inputs Limited	2021
322	343	Agribooster	19%N: 10%P205: 8%K20	Agrinature Company Limited	2021
323	344	Eco Super Grow	15%N: 4.4%P205: 1.8%K20	Eco Consumer Products Limited	2021
324	345	N P K 10:18:24	10%N: 18%P: 24%K: +0.5%Mg, 7%S, 0.012%Bo, 3%Xca	ETG Inputs Limited	2021
325	346	Maxiforce	20%N: 20%P: 20%K + 100ppm Zn, 800ppm Fe, 140ppm Cu,150ppm Mn	Jubaili Agrotec Limited	2021
326	347	CynkMI	16.2%Zn	Agrami Afrika Limited	2021
327	348	MI6.1	2.9%N	Agrami Afrika Limited	2021
328	349	New Victory Flower and Fruit	17%N:14%P:34%K +0.03%B, 0.06%Zn,0.01%Fe,0.05%Cu, 0.05%Mn, 0.001%Mo, 0.007%Amino Acid	Mtali Agrotraders Company Limited	2021
329	351	Polycoffee	19%N: 19%P205: 19%K20	Balton Tanzania Limited	2017
330	352	MoMI	11%Mo	Agrami Afrika Limited	2021
331	353	Wangle	1.50% 1-Dodecane Sulfonic acid sodium salts	GAP Technology (T) Ltd	Jul-21
332	354	KEM FOLIAR FEED	14%N: 9%P: 5%K +2%Mg	KEM Booster Company limited	Jul-21
333	355	Kyno Plus S	40%N + 6%S	ETG Inputs Limited	Jul-21
334	356	Kara	6.98%N: 3.88%P: 13.96%K	Bukoola Chemical Industries Limited	Jul-21
335	357	NPS B	19%N: 38.15%P205+ 6.24%S, 0.12%B	OCP Tanzania Limited	Sep-21
336	359	Zinc Sulphate Monohydrate	33.5%Zn	ETG Inputs Limited	Sep-2021
337	360	Trimix	6.5%Ca: 0.05%B: 15%Fulvic acid	Syova Seed (T) Limited	Sep-2021
338	361	Farma Booster Foliar Spray	15%Na	Farm Access Ltd	Nov 2021
339	362	Green Urea	35%N:1%P:1%K	TAFMACO	Dec-2021
340	363	Micro p-topdressing	46%N: 0.1%Zn	Yara Tanzania Ltd	Dec-2021
341	364	Yaramila Otesha	13%N:24%P205:12%K20: 3%S: 2%MgO	Yara Tanzania Ltd	Dec-2021
342	365	Microp -planting	17%N:29%P205: 6%K20: 0.5%S:0.2%Zn	Yara Tanzania LTD	Dec-2021
343	366	Durasop NPK Compound	22%N:6% P:12%K	Agrimatco Tanzania ltd	Dec-2021
344	367	Amcolon*K	7%N:7%P:40%K+ 1%MgO	Agrimatco Tanzania ltd	Dec-2021

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
345	368	DURASOP	12%N:12%P:17%K	Agrimatco Tanzania ltd	Dec-2021
346	369	Multiphos	10%N :25%P	Agrimatco Tanzania ltd	Dec-2021
347	370	AmcoCal Nit	15.5%N: 26% CaO	Agrimatco Tanzania ltd	Dec-2021
348	371	Amco SOP	50%K20:17.5%S	Agrimatco Tanzania ltd	Dec-2021
349	372	Amco PotaNit	13%N:46%K	Agrimatco Tanzania ltd	Dec-2021
350	373	Super cal 45	45%CaO	Agrimatco Tanzania ltd	Dec-2021
351	374	NutrOshield	10.2%N:0.2%B:1%Cu:0.02%Mn :4%Zn	Western seed Company ltd	Dec-2021
352	375	ZAP	8%N: 1%S: 0.05%Mn: 0.05%Zn:0.10%Fe.	Trichem Tanzania Limited	Dec-2021
353	376	BorMI	12.1%B	Agrami Afrika Company Ltd	Dec-2021
354	377	nanoMI-Cu	14.5%N	Agrami Afrika Company Ltd	Dec-2021
355	378	MI ZBOZE	2.6%Mn	Agrami Afrika Company Ltd	Dec-2021
356	379	WapnMI nAgCu	18.5%CaO	Agrami Afrika Company Ltd	Dec-2021
357	380	KAL Booster	9.8%N:21%P:36.7%K:1.9%Mn:0.7% Fe:0.7%B:1.1%Zn:1.9%Cu:2.5%Mo	Singida Seed Company	Dec-2021
358	381	Yaramila Otesha	13%N:24%P205:10%K20	Yara Tanzania LTD	Jan-2022
359	382	Biophosphate	1.1%N: 39.6%P205: 0.11%K20.	New Africa Group	Feb-22
360	383	Microp Mbogamboga	15%N: 9%P205: 20%K20 + 8.5%S, 0.02%B, 0.06%Zn	Yara Tanzania LTD	Feb-22
361	384	MicroMI	1.38%Zn: 1.37%Fe: 1.67%Mn	Agrami Afrika Co. LTD	Feb-22
362	385	MI6	3%N:	Agrami Afrika Co. LTD	Feb-22
363	386	NanoMI	15.2%N:	Agrami Afrika Co. LTD	Feb-22
364	387	Energy Mix	11.2%N: 10.2%P: 11.8%K	Agrami Afrika Co. LTD	Feb-22
365	388	Veggie OEMFF Starter	14.80%N, 20.40%P205,18.80%K20, 1.9%S,1.30%Mg,0.12%Zn, 0.14%B, 0.7%Fe,0.14%Mn,0.023%Cu,0.02%Mo	ETG Inputs Limited	Feb-22
366	389	KYNOCH PANDA PLUS	12%N: 46%P205 + 5%S, 0.5%Zn	ETG Inputs Limited	Mar-22
367	390	Master Winner	15%N: 3%P205: 5%K20 + 0.3%MgO, 20%S	Barefoot International Ltd	Mar-22
368	391	DURAMON 30	30%N: 0%P: 1%K +2.5%MgO, 18.5%SO3	Agrimatco Tanzania ltd	Mar-22
369	392	Star Farm Booster	16.98%N: 8.9%P205: 12.35%K20.	Victor Bernard Mwandry	Apr-22
370	393	Agro Gold NPK	3.98%N: 3.6%P205 : 2.4%K20	Agrimatco Tanzania ltd	Apr-22
371	394	Excellent Super	24%N: 24%P205: 18%K20 + 0.9%MgO	Hellen Mathew Mushi	Apr-22
372	395	Liquid Seaweed Plant Growth Promoter	50.5 mg/L N: 9.70mg/L P: 1670mg/L K + 0.83mg/L Mg	Tanzpro Green Ltd	May-22
373	396	HCPS	0.9%N: 0.43%P205: 3.25%K20 + 0.45%Ca, 1.04%Mg	Hill Crest Primary School L LTD.	May-22
374	397	Gem Super K	18.3%N: 21.4%P205: 41.6%K20	Hellen Mathew Mushi	May-22
375	398	Biostimulant	0.65%N: 45% K20	New Africa Group	May-22
376	399	Power grower max-Vegetative	25.2%N: 22.7% P:17.5% K	Mohamed Edwin Machumu	May-22
377	400	Power grower max K	9.9%N: 21.5% P: 44.7% K	Mohamed Edwin Machumu	May-22
378	401	Yukon (K)	26.6%K20 + < 0.3 %Cl	Telemundo Agri Supplies Limited	Jun-22
379	402	Black (K)	47.4%K20 + < 0.15%Cl	Telemundo Agri Supplies Limited	Jun-22
380	403	Maize - Plus	140g/L N: 60g/L P + 470mg/L B, 684mg/L Zn, 1005g/L Fe, 510mg/L Cu, 510g/L Mn, 59mg/L Mo	Trichem Ltd.	Jun-22
381	404	Klen - Zim	8 %N: 5 %P205: 3 %K20 + 0.9 %Ca, 0.8 %Mg, 0.9 %S, 0.1 %Zn	Beanworth Company Limited	Dec-22
382	405	Plant booster	16 % N: 8 % P205: 9 % K20 + 0.2 % Ca, 0.01 % Mg, 0.2 % Zn	Beanworth Company Limited	Dec-22
383	406	Suba Agro Foliar	23 %N: 23 %P: 23 %K + 0.01 %B, 0.01 %Zn, 0.05 %Fe, 0.0006 %Cu, 0.03 %Mn, 0.004 %Mo.	Suba Agro-Trading & Engineering Co. Ltd	Jun-22
384	407	Booster Extra Super K	23 %N: 4 %P: 36 %K	Agri Farmers	Jun-22
385	408	Bio - Genic Fertilizer	31 %K + 17.5 %Ca, 52.81 %S, 0.5 %Zn, 2.1%Fe, 0.03 %Cu	Moswery Agribusiness Solution	Jun-22
386	409	Microp Tobbaco	10%N: 18%P205: 24%K20 + 9%SO3	Yara Tanzania Ltd	Jun-22
387	410	DTPA	+ 11%Fe	Tanzania Crop Care Ltd	Jun-22
388	411	Manganese Sulphate Monohydrate (MnSO4.H20)	32%Mn	Tanzania Crop Care Ltd	Jun-22
389	412	Sodium Molebdate (Na2MoO4)	39.6%Mo	Tanzania Crop Care Ltd	Jun-22
390	413	NPK (Bafoliar)	10%N: 15%P205: 10%K20	Bajuta Internationa Tanzania Limited	Jul-22
391	414	Foliplus	3.0%N: 14.30%P205: 18.6%K20 + 0.10%B, 0.10%Mn, 0.01%Mo	Bio Agro Trading Limited	Jul-22
392	415	Fosfocal	3%N: 20%P205 +5%CaO, 0.10%B, 0.10%Mo	Bio Agro Trading Limited	Jul-22
393	416	Potasoll	25%K20 + 42%SO3	Bio Agro Trading Limited	Jul-22

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
394	417	Folimix	8%N + 5%MgO, 10%CaO	Bio Agro Trading Limited	Jul-22
395	418	N-Long	26.0%N + 0.50%B, 0.05%Zn	Bio Agro Trading Limited	Jul-22
396	419	Calbosol	28%Ca + 1%B.	Bio Agro Trading Limited	Jul-22
397	420	Proteogreen	10%N: 5%P205: 40%K20+2%MgO,0.02%Zn, 0.01%B,0.00%Fe, 0.01% Mn, 0.00%Mo	Bio Agro Trading Limited	Jul-22
398	421	Proteogreen	11%N: 40%P: 11%K + 2%MgO, 0.002%Zn, 0.01%B,0.02%Fe, 0.01%Mn, 0.001%Mo	Bio Agro Trading Limited	Jul-22
399	422	Thabit Super NPK 17:17:17	17% N: 17% P: 17% K + 0.4% Zn	Tanzania Crop Care Ltd	Jul-22
400	423	Thabit Super NPK 18:38:0	18%N: 38%P: 0%K + 2%Ca, 0.1%Mg, 1.5%S, 0.1%B, 0.1%Zn	Tanzania Crop Care Ltd	Jul-22
401	424	Thabit Super NPK 13:26:13	13%N: 26%P: 13%K + 2%Ca, 1%Mg, 0.1%B, 0.2%Zn, 0.2%Mn	Tanzania Crop Care Ltd	Jul-22
402	425	Thabit Super NPK 22:6:12	22%N: 3.79%P: 12%K+ 4%Ca, 0.5%Mg, 3%S, 0.2%B, 0.4%Zn	Tanzania Crop Care Ltd	Jul-22
403	426	Thabit Super NPK 11:23:22	11%N: 23%P: 22%K+ 1.5%Ca, 0.2%Mg, 2%S, 0.1%B, 0.1%Zn	Tanzania Crop Care Ltd	Jul-22
404	427	Thabit Super NPK 12:25:12	12%N: 25%P: 12%K + 4%Ca, 0.2%Mg, 3%S, 0.1%B, 0.2% Zn	Tanzania Crop Care Ltd	Jul-22
405	428	Kalite Booster	6%N: 2%P: 4%K	Edgar Gasper ishengoma	Jul-22
406	429	Challenge	0.5%B, 4%Zn, 4%Fe, 0.5%Cu, 2%Mn	Swaminath Trading	Aug-22
407	430	Agri grow High Ca	17%N: 2%K + 20%Cao, 4%Mgo, 0.02%B, 0.03%Cu, 0.06%Fe, 0.03%Mn, 0.02%Mo, 0.02%Zn	Agrichem Africa Tanzania Ltd	Jul-22
408	431	Suba Agrofoliar Finisher	10%N: 5%P205: 40%K20 + 0.01%B, 0.01%Zn, 0.05%Fe, 0.006%Cu, 0.03%Mn, 0.004%Mo	Suba Agro-Trading & Engineering Co. Ltd	Jul-22
409	432	Coffee Plus	20%N: 10%P205: 15%K20 + 9.97%CaO, 0.55%MgO	Minjingu Mines and Fertilizers Ltd	Jul-22
410	433	White Diamond Pamba	10%N:10%P205: 20%K20+13%CaO, 1%MgO, 4%S, 0.5%B, 1%Zn	Minjingu Mines and Fertilizers Ltd	Jul-22
411	434	Fast Grow Super	240 g/L N: 240 g/L P205: 180g/L K20 + 750g/L Fe, 300 g/LMn	Biddi Enterprises Ltd	Oct-22
412	435	Diamond Plant Foliar Feed	18%N: 16%P205: 16%K20	Agrirelief Tanzania Ltd	Aug-22
413	436	Plant Start	0%N: 45%P: 25%K	Agrirelief Tanzania Ltd	Aug-22
414	437	Max Grow Supreme	23%N: 21%P205: 17%K20	Agrirelief Tanzania Ltd	Aug-22
415	438	Max Grow High K	9%N: 16%P205: 35%K20	Agrirelief Tanzania Ltd	Aug-22
416	439	Micro Life Mult - Purpose 6 -2-4	229.5 mg/kg Zn, 34.4mg/kg Cu, 1.2 mg/kg Mo	TZ Agrodealers Cooperative Society Ltd	Sep-22
417	440	Super N-40.	40.8% N	Agrirelief Tanzania Ltd	Sep-22
418	441	Tanzanite Plant Foliar Feed	23.7 %N: 23.4 %P205: 19.1% K20	Agrirelief Tanzania Ltd	Sep-22
419	442	New Agro Booster	21%N: 19%P: 30%K + 1% Cu, 0.09%Mo	Herieth Alex Praise	Sep-22
420	443	Lithovit Coffee	5 %N: 3 %P205: 6 %K20 + 5 %S, 0.2 %B, 0.25 %Zn, 0.01 %Cu, 0.01 %Mo	Riwade Company Limited	Sep-22
421	444	Top Max Crop Leader High K	8.6 g/kg N: 24.7 g/kg P: 91.9 g/kg K	Sweetbert Wambura Machomba	Sep-22
422	445	SBL	10 %P: 30 %K + 10 %Ca, 0.28 %Mg, 0.08 %Fe, 0.11 %Mn, 0.08 %Al, 4% Na, 3% Si	TZ Fertilizer Company Ltd	Sep-22
423	446	Nuru Booster	23 %N: 15 %P205: 15 %K20	Chrislight Investment Limited	Sep-22
424	447	Max Golden TZ Bloom Plus High K	4.39 %N: 5.14 %P205: 18.43 %K20	Kilimo Joint Limited	Sep-22
425	448	Fast Grow Liquid N	32 %N	Biddi Entreprises Ltd	Oct-22
426	449	Super Vegro	5.3 %N: 18.8 %P205: 21.2 %K20 + 0.03 %CaO, 0.01 %MgO, 0.6 %ZnO	Godbless Elibariki Pallangyo	Oct-22
427	450	Dk-20 Organic plant Enhancer	K >10 ppm, Mg < 5 ppm, Ca < 5 ppm, Mn < 5 ppm	Obo Investment Limited	Oct-22
428	451	Combisol 9-8-0	9 %N: 8 %P205 + 13 %Ca, 0.01 %B, 0.01 %Zn, 0.02% Cu, 0.01 %Mn	Asiad Investment Company Limited	Oct-22
429	452	Gusto	1.5 %Zn, 2 %Fe, 0.5 %Mn	Asiad Investment Company Limited	Oct-22
430	453	Gravita 3-15-0+3%CaO	3%N: 15%P205 + 3%CaO, 6 %B, 7 %Zn, 1 %Mn, 0.1 % Mo	Asiad Investment Company Limited	Oct-22
431	454	NPK	10 %N: 18 %P: 24 %K + 0.5 %MgO, 7%S, 0.12 %B	Mo Green International Company Ltd	Oct-22
432	455	NPK 10:18:24	10 %N: 18 %P: 24 %K + 3 %CaO, 0.5%MgO, 7 %S, 0.12%B	Mo Green International Company Ltd	Oct-22
433	456	Pro-Grow Pro Finisher	10.14 %N: 5.08 %P205: 40 %K + 102 ppm B, 210ppm Zn, 207 ppm Fe, 51 ppm Cu, 203 ppm Mn, 8ppm Mo,	Equatoria Africa Limited	Nov-22
434	457	Yara Vita Seedlift	8.6 %N: 15 %P205 + 13.5 %CaO, 15.8 % Zn	Yara Tanzania Ltd	Nov-22
435	458	Multi Green High N	24 %N: 24 %P205: 18 % K20 + 10 %Mg	Gerald Joseph Temba	Nov-22
436	459	Multi Green High K	10 %N: 20 %P205: 45 % K20 + 10 %Mg	Gerald Joseph Temba	Nov-22
437	460	Thabit Super NPK 16-42-0 +TE	16%N: 42 %P205 + 2 %Ca, 1.5% S	Tanzania Crop Care Ltd	Nov-22
438	462	Thabit Super NPK 40-0-0+S	40 %N + 6.5 %S	Tanzania Crop Care Ltd	Nov-22
439	463	Thabit Super NPK 24-0-24 + TE	24 %N: 24 %K20 + 1 %Ca, 0.2 %Mg, 4 %S, 0.1 %B, 0.1 %Zn, 0.1 %Mn	Tanzania Crop Care Ltd	Nov-22

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
440	464	Power Grow booster	16.75 %N: 27.76 %P: 43.77%K + 0.49 %Fe, 0.66 %Cu	Fidelis Frank Terry	Mar-23
441	465	Wazawa Booster	20.7 % N: 20.1%P205: 19.7% K20	Brofa Micro Loan Company Ltd	Dec-22
442	466	Biofol Triple Max 23-23-23 + TE	23 %N: 23 %P205: 23 %K20 + 0.03 %B, 0.07 %Zn, 0.15%Fe,0.07% Cu, 0.07%Mn	Coffee Management Services Ltd	Jan-23
443	467	Khano Plus 1	15 % N: 10 %K	Khan Agrovet	Dec-22
444	468	Magnesium Sulphate Heptahydrate	16.2 %MgO, 12.9 % S	Aviv Tanzania Limited	Dec-22
445	469	Potassium Nitrate	13.6 %N: 46.2 % K20	Aviv Tanzania Limited	Dec-22
446	470	Booster Extra Starter P	17 %N : 21 %P : 4 %K	Agri Farmers	Dec-22
447	471	Booster Extra Kijani	31 %N : 14 %P: 6 %K	Agri Farmers	Dec-22
448	472	Macabor	10 %N : 9.5 %CaO, 2.7 % MgO, 0.23 %B, 0.06 % Zn	Juanco Investment Limited	Dec-22
449	473	Phoscare FA	4.8 %N : 27 %P : 15 %K : + 0.17 %B, 0.42 % Zn, 0.02 %Fe	Juanco Investment Limited	Dec-22
450	474	Fomi Nenepesha	11 %N : 0 %P205 : 22 %K20 : 4 %CaO, 2 %MgO	Itracom Fertilizer Limited	Dec-22
451	475	Fomi Kuzia	21 %N : 0 %P205 :8 %K20 + 4 %CaO, 2 %MgO	Itracom Fertilizer Limited	Dec-22
452	476	Fomi Otesha	9 %N: 22 %P205 : 4 %K20 + 13 %CaO, 2 %MgO	Itracom Fertilizer Limited	Dec-22
453	477	Nano Urea Liquid	4.25 % N	Great Lake Agrotech	Dec-22
454	478	Cal - Mag Free	18 % CaO + 3 % MgO	Evayla General Trading Co. Ltd	Dec-22
455	479	AL - NEBRAS 40 - 0 - 0	40 % N: 0 %P205: 0 %K20 + 0.1 %Cl	Evayla General Trading Co. Ltd	Dec-22
456	480	ALNNEBRAS 11-8-6 + TE	11 % N: 8 % P205: 6 % K20 + 0.1 % Cl	Evayla General Trading Co. Ltd	Dec-22
457	481	MUCRONATE Cal Bor -EX (18- 6)	18 %CaO, 6 %B	Evayla General Trading Co. Ltd	Dec-22
458	482	Growth 30 -10- 10 + TE	30 %N: 10 %P205: 10 %K20 + 15 ppmB, 400 ppmZn, 400 ppmFe, 50 ppmCu, 300 ppmMn, 0.1%Cl	Evayla General Trading Co. Ltd	Dec-22
459	483	Fruiter Growth 5-5-40 +TE	5 %N: 5 %P205: 40 %K20 + 15 ppmB, 400 ppmZn, 400 ppmFe, 50 ppmCu, 300 ppmMn, 0.1 %Cl.	Evayla General Trading Co. Ltd	Dec-22
460	485	Starter Growth 15 - 30 -15 + TE	15 %N: 30 %P205: 15 %K20 + 15 ppmB, 400 ppmZn, 400 ppmFe, 50 ppmCu, 300 ppmMn.	Evayla General Trading Co. Ltd	Dec-22
461	486	PH- Shift	22% N: 22% P205: 11% K20 + 0.56% Ca, 0.3% Mg, 0.11% Zn	Beanworth Company Limited	Jan-23
462	487	BioGrow Liquid	0.55 %N: 0.04 %P: 0.02%K + 97.80% OM, 6.30% Humic acid	Ceramic Investment Limited	Mar-23
463	488	Multibooster	12 %N: 5 %P: 5% K + 0.01 %Zn, 0.01 %Mn, 0.01 %Mo	Farmbase Ltd	Mar-23
464	489	Monopotassium Phosphate (MKP)	51.5% P205: 34% K20	Aviv Tanzania Limited	Jan-23
465	490	Agro master	27 %N: 11 %P205: 11%K20 + 1.2 %CaO, 0.4 %MgO, 3.4 %SO3	Balton Tanzania Limited	Mar-23
466	491	Jamar Copper Extra	1.17 %N: 0.11 %P205: 0.02 %K20 + 0.21 %CaO, 0.05 %MgO, 40 ppm Zn, 1.67 ppm Fe, 67665.02 ppm Cu, 1.67ppm Mn	Jackson Maingu Mgaywa	Apr-23
467	492	Mo Booster	40.77%N	Barikiel Mosses Shayo	Apr-23
468	493	Hybrid Gro Booster	17.70 %N: 5.40 %P: 50.16% K	Barikiel Mosses Shayo	Apr-23
469	494	Comb Liquid	1 %MgO, 0.3 %B, 2 %Zn, 2 %Fe, 0.5%Cu, 2%Mn, 0.05%Mo	Agrimatco Tanzania Ltd	Jun-23
470	495	Incentia Prolific	24 %N: 24 %P205: 18%K + 0.03 %B, 0.03 %Zn, 0.31 %Fe, 0.01 %Cu, 0.15 %Mn, 0.001%Mo	Horizon Intl. Company Limited	Jun-23
471	496	Incentia Starter	13 %N: 40 %P205: 13%K + 0.01 %B, 0.02 %Zn, 0.020 %Fe, 0.002 %Cu, 0.010 %Mn, 0.001 %Mo	Horizon Intercontinental Co. Ltd	Jun-23
472	497	Fomi Otesha	11.34 %N: 32.64 %P205: 2.91 %K20 + 19.73 %CaO, 0.8 %MgO, 1.36 %S	Itracom Fertilizers Limited	Jun-23
473	498	Pawa Booster	1 %Mg, 1.6 %B, 0.9 %Zn, 6.5 %Fe 1.6 %Cu, 1.6 %Mn, 0.3 %Mo	Meruseed Company Limited	Jun-23
474	499	Yield Booster	13.2 %N + 11.2 %Ca, 3.4 %Mg, 0.32 %B, 0.1%Zn, 1%Mo	Meruseed Company Limited	Jun-23
475	500	Seed Booster	11 %N: 50 %P: 0%K + 1 %Zn	Meruseed Company Limited	Jun-23
476	501	Omex Zynergy	9.10 % SO3, 4.72 % Zn, 2.66% Cu	Murphy Chemicals Tz Limited	Jun-23
477	502	Omex Foliar Boron	6.5%N: 0.13 % K20 + 15 %B	Murphy Chemicals Tz Limited	Jun-23
478	503	Omex Zibo	0.1 %P205: 0.1 % K20 + 7.3% B, 22.1 % Zn,	Murphy Chemicals Tz Limited	Jun-23
479	504	Matu Premium Booster Plus	24.06 %N: 18.67 %P: 15.84 %K + 2.29 %S, 0.61 % Fe	Matuyani Agrochemical Co. Ltd	Jun-23
480	505	Golden Chai	25 %N: 5%P: 5 %K + 4 %CaO, 0.5 %MgO, 3 %S, 0.02 %B, 0.1 %Zn,	Minjingu Mines & Fertiliser Ltd	Jun-23
481	FERT/578780	Max more	10%N:5%P205:40%K20+0.07%Mg	Farmbase Ltd	Jul-23
482	FERT/815472	Poly booster	21%N:21%P205:21%K20+0.06%Mg	Farmbase Ltd	Jul-23
483	FERT/458722	Fastgrow Liquid High N	N 46%, S 5%	Biddi Enterprises Ltd	Jul-23
484	FERT/224799	Timeda extra booster	30%P:44%K:+7%S,7%B	Faibe Abishai Juma	Sep-23

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
485	FERT/266010	Dameda Extra Booster	29%N:28.7%P:44.2%K+10%Ca,0.03%Zn,0.49%Cu,0.015%Mn	Faibe Abishai Juma	Sep-23
486	FERT/827297	Premium Victory	24%N: 24%P205: 18%K20 + 0.0502%Fe, 0.038%Mn, 0.0535%Mg, 0.0052%Zn	Mtali Agrotraders Company Limited	Sep-23
487	FERT/323954	Premium Victory high K	18%N: 6%P205: 46%K20 + 0.088%Fe, 0.0171%Mn, 0.0763%Mg, 0.055%Zn	Mtali Agrotraders Company Limited	Sep-23
488	FERT/23-1410	Verno Amplifaya	10%Ca, 5.62%B, 11.26%Zn, 11.26%Cu	Agribase Bioscience Intl. (T) Ltd	Sep-23
489	FERT/51-1443	Star Grow Booster	24%N:26%P:22%K	Majorino Venance Yangi	Nov-23
490	FERT/51-1444	Zalisha Booster Plus	0%N:26%P:47%K	Majorino Venance Yangi	Nov-23
491	FERT/51-1447	Nutrivant Booster Plus	5%N+11%B,23%Zn	Majorino Venance Yangi	Nov-23
492	FERT/51-1448	Super Soil Booster Plus	13%Ca+13%Mg,7%B	Majorino Venance Yangi	Nov-23
493	FERT/11-1454	Falcon Power Total	20%N : 20%P205: 20% K20 + 20% B: 0.03%CU: 0.07%: 0.014% Fe: 0.07% Mn: 0.001% Mo: 0.07% Zn	ETG Inputs Ltd	Nov-23
494	FERT/11-1455	Sunflower Oemff	8.32%N: 36.32%P205: 3.55%K20 + 4.08%mg, 5.64%S, 4366mg/kg B, 2622mg/kg Fe, 920mg/kg Cu, 1313 mg/kgMn, 400mg/kg Mo	ETG Inputs Ltd	Nov-23
495	FERT/11-1456	Falcon Gold Zin Max	6%N + 16%Zn	ETG Inputs Ltd	Nov-23
496	FERT/23-1457	Ameda Extra Booster	22%N: 44%K +15%Mg, 0.9%Fe	Faibe Abishai Juma	Nov-23
497	FERT/23-1760	Pluto Tembe 200 WT	20% Gibberellic Acid	Agribase Bioscience Intl. (T) Ltd	Nov-23
498	FERT/11-1463	Falcon Power High N	30%N:11% P205: 11%K20 + 0.03%B, 0.07% Cu, 0.014% Fe, 0.07%Mn, 0.001%Mo, 0.07%Zn	ETG Inputs Ltd	Nov-23
499	FERT/25-1464	New Agro Booster Super	24%N: 24%P: 18%K + 0.07%Mg,0.08%Fe,0.05%Zn, 0.017%Mn	Hapco Tanzania Limited	Nov-23
500	FERT/25-1467	Green Master	23%N : 23%P205 : 23%K20	Agrirelief Tanzania Limited	Nov-23
501	FERT/25-1771	New agrobooster super K	10%N : 6%P :45%K + 0.05%Mg,0.005%Zn,0.005%Fe, 0.04%Mn	Hapco Tanzania Limited	Nov-23
502	FERT/11-1772	Falcon Gold 10 -Max	10%N: 10%P205: 10%K20 + 250ppm B, 500ppm Cu, 700ppm Fe, 500ppm Mn, 500ppm Zn, 20ppm Mo.	ETG Inputs Ltd	Dec-23
503	FERT/11-1773	Falcon Gold K -Max	4%N: 16%P205: 27%K20 + 250ppm B, 500ppm Cu, 700ppm Fe, 500ppm Mn, 500ppm Zn, 20ppm Mo.	ETG Inputs Ltd	Dec-23
504	FERT/11-1774	Falcon Gold N -Max	14%N: 6%P205: 5%K20 + 250ppm B, 500ppm Cu, 700ppm Fe, 500ppm Mn, 500ppm Zn, 22ppm Mo.	ETG Inputs Ltd	Dec-23
505	FERT/11-1775	Falcon Gold P -Max	7%N: 21%P205: 7%K20 + 250ppm B, 500ppm Cu, 700ppm Fe, 500ppm Mn, 500ppm Zn, 20ppm Mo.	ETG Inputs Ltd	Dec-23
506	FERT/25-1813	Potato Boost	24%N : 24%P205 : 24%K20 + 2%Mg	Agrirelief Tanzania Limited	Dec-23
507	FERT/25-1814	Multi Gro	9%N: 2.5%P205 :6%K20	Agrirelief Tanzania Limited	Dec-23
508	FERT/23-1835	Agroventure Booster	19.56%N : 10.65%P : 8.58%K + 12.72%Mg, 4.46%B, 0.008%Cu.	Joe Agro Venture Limited	1/18/2024
509	FERT/21-1893	Tmcl Dolomite Powder	0.03% K20 + 20.26% CaO, 10.45% MgO, 0.03% SO3, 0.15% Fe2O3, 0.18% Al2O3, 0.01% MnO, 22.67% SiO2	Tanga Mining Co Limited	2/9/2024
510	FERT/11-1856	GDM	3.20%N, 3.85%P205, 5.21%K20 + 6.61%OC, 338	Paluku Ngahangondi Emmanuel	2/12/2024
511	FERT/23-1384	Maua Boom	Gibberellic Acid 200g/kg	Mr Oscar Elias Mushi	2/16/2024
512	FERT/11-1461	Kynoponix - Alpha	14.69%N + 15.2%Ca, 1.9%Mg	ETG Inputs Ltd	2/20/2024
513	FERT/11-1417	Falcon Power High K	15% N: 10% P205: 31% K20 + 705 mg/kg Zn, 705 mg/kg Cu, 130 mg/kg Fe, 704 mg/kg Mn, 310 mg/kg B, 40 mg/Kg Mo	ETG Inputs Ltd	2/20/2024
514	FERT/67-1225	Lithovit Standard	40.0%CaCO3, 22.0%CaO, 5.0%MgO, 0.4%Fe, 0.01%Mn.	Riwade Company Limited	2/20/2024
515	FERT/11-1069	Kynoponix Beta	5%N: 10.5%P205: 33%K20 + 8.7%S, 3%Mg, 405mg/KgZn, 1963 mg/Kg Fe, 650mg/Kg Mn, 75mg/Kg Cu, 346mg /Kg B, 63mg/Kg Mo	ETG Inputs Ltd	2/20/2024
516	FERT/27-1834	Jambo Booster	15%N : 12%P205 : 5%K20	Mr. Rogers Moses Shayo	2/20/2024
517	FERT/11-1759	Borax Oxide	10 %: Boron	Aviv Tanzania Limited	2/22/2024
518	FERT/11-1758	Zinc Oxide	18.8% :Zn	Aviv Tanzania Limited	2/27/2024
519	FERT/11-1423	Ecovita	3% N: 0.11% P205: 3.29 K20 + 0.001% Zn, 0.001% Cu	Novfeed (T) Limited	3/11/2024
520	FERT/11-1908	NPS Zn	12%N: 45%P205+5%S, 0.2%Zn	Ocp Tanzania Limited	3/22/2024
521	FERT/11-1909	NPS	19%N: 39%P205+7%S, 0.1%B	Ocp Tanzania Limited	3/22/2024
522	FERT/11-1910	NPS B	19%N:38%P205 +7S, 0.1%B	Ocp Tanzania Limited	3/22/2024
523	FERT/27-1871	BM Super Booster	24%N	Barikiel Mosses Shayo	3/25/2024

Na	Na ya Usajili	Jina la Biashara la Mbolea	Viwango vya Virutubishi	Aliyesajili	Mwaka wa usajili
524	FERT/27-1872	Wonders Foliar Fertilizer	14%N + 14%CaO, 3%MgO, 5%B, 0.75%Zn, 0.15%Fe, 0.75%Cu, 0.75%Mn	Barikiel Mosses Shayo	3/25/2024
525	FERT/23-1887	Agrico Crop Booster	25%N : 25.79%P : 25.9%K	Agrico Tanzania	3/25/2024
526	FERT/23-1888	Booster Kasuku Flower	10%N + 3%Ca, 3%Mg ,5.7%B ,8.5%Zn , 3%Cu	Agribase Bioscience Intl. (T) Ltd	3/25/2024
527	FERT/23-1898	Max Green Extra	31%N : 10%P205 : 15%K20	Agriville Limited	3/25/2024
528	FERT/51-1446	Bumper Booster Plus	23%Ca+6%Mg	Majorino Venance Yangi	3/26/2024
529	FERT/23-1901	Victory High N	44%N :14%P205 : 15%K20	Mtali Agrotraders Company Ltd	4/2/2024
530	FERT/41-1219	Mokusaku-Oteshea	6.72%N: 18%P205 + 19.28% Ca, 2.69%Mg, 17.7ppm Cu, 169.99ppm Mn, 317.67ppm Zn, 6725.21ppm Fe, 16.96%OC, 11.67%OM	Farmtime Company Limited	4/2/2024
531	FERT/11-1451	Falcon Gold Bor - Max	5%N + 15%B	ETG Inputs Ltd	4/2/2024
532	FERT/11-1459	Agrodyke..	1.79%N: 21.25%P205: 3.45%K20 +19.84% OC, 0.106% Fe, 0.0313%Mn, 9.58% B, 0.0306%Cu, 0.0446%Zn, 2.986%S, 0.817%Mo, 11.4%C/N	Paluku Ngahangondi Emmanuel	4/4/2024
533	FERT/23-1313	TFA Stawisha	3.4g/100g N + 5.2g/100g Amino Acid, 25.3g/100g Fulvic acid, 2.2g/100g Saponins	TFA Ltd	4/5/2024
534	FERT/11-1919	Super Gro	7.5%N: 4.7%P: 3.3%K+ 0.1%Zn,0.8%Ca	Neolife International Limited	4/5/2024
535	FERT/51-1445	Amino Major Booster Plus	15%N +23%Ca,6%Mg	Majorino Venance Yangi	4/19/2024
536	FERT/23-1416	Booster Kasuku Flower	6.67%N, 2%Mg, 2%Ca, 3.33%B, 5.33%Zn, 2%Cu	Agribase Bioscience Intl. (T) Ltd	4/19/2024
537	FERT/23-1889	Kinara Faida Nitrocalmabo	15%N +20%Ca,4%Mg,1%B	Agribase Bioscience Intl. (T) Ltd	4/19/2024
538	FERT/23-1890	Booster Power Jelly	24%N :24%P :24%K + 2%S,0.03%B,0.009%Zn,0.007%Fe, 0.004%Cu,0.003%Mn,0.008%Mo	Agribase Bioscience Intl. (T) Ltd	4/19/2024
539	FERT/67-1869	Shamba Grow	45%N : + 0.6%Mg, 0.06%Zn, 1%S, 0.01%B	Msubi Group Intl. Limited	4/24/2024
540	FERT/67-1870	Shamba Grow	40%P : 45%K: + 2.3%Ca, 0.06%Zn, 0.02%B	Msubi Group International Ltd	4/24/2024
541	FERT/11-1902	Starter NP Fertilizer	11 %N: 50 %P205 + 1 %Zn	Gold Harvest Investments Ltd	5/16/2024
542	FERT/11-1413	Yararega-	13%N:4%P205:25%K20+0.7%Mg,4.4%S,0.08%B,0.08%Zn	Yara Tanzania Ltd	5/17/2024
543	FERT/11-1412	Yararega	15%N:15%P205:15%K20+0.8%Mg,6%S,0.10%B,0.10%Zn	Yara Tanzania Ltd	5/17/2024
544	FERT/11-1411	Yararega	18%N:4%P205:19%K20+0.7%Mg,6%S,0.08%B,0.08Zn	Yara Tanzania Ltd	5/17/2024
545	FERT/23-1368	Razer	8.0% N : 5.0% P : 3.0% K + 0.4% Fe + 15% HA + 25% OM + 5.0% Monosaccharides	Epinav Agricultural Solutions	6/12/2024
546	FERT/23-1365	Bombardier	11.5.0% N + 39.5% OM + 16.5% Humic extract + 23% C + 9.5% free Amino Acid	Epinav Agricultural Solutions	6/12/2024
547	FERT/23-1371	Calcium Match	0.8% N + 15% CaO + 0.7% B + 3.1% Free Amino Acids	Epinav Agricultural Solutions	6/12/2024
548	FERT/23-1369	Agricö Greenfield Power Ultra	8.0% N + 45.0% Organic Matter + 30.0% Fulvic Acid + 8.0% Free Amino Acid	Epinav Agricultural Solutions	6/14/2024
549	FERT/11-1881	Zinoviy Triple	6%N: 8% P2O5: 6% K20 +0.02 %CaO, 0.5%MgO, 0.8%S, 0.08 %B, 0.25%Zn, 0.3 %Fe, 0.2%Mn, 0.015 %Mo, 0.05% Si, 5%OC	Crop Guard Company Limited	6/14/2024
550	FERT/67-1956	Eden Quick Booster	30%N : 19%P : 20%K	Twins Agrovet And General Supply Investment	6/15/2024
551	FERT/11-1818	Agripower Solube Npk Fertilizer	24.56%N: 13.20%P2O5: 16.34%K20 + 0.26%Ca, 2.02% MgO, 2.87%S, 0.02%B, 0.04%Zn, 0.14%Fe, 0.04%Cu, 0.10%Mn	Ecoagriven Limited	6/15/2024
552	FERT/11-1823	Agripower High K Fertilizer	13.37%N: 11.99%P2O5: 30.17%K20 + 0.27%Ca, 3.72% MgO, 5.32%S, 0.03%B, 0.13%Fe, 0.12%Cu, 0.10%Mn Mn: 0.10%; Zn:0.04%; B:0.02%	Ecoagriven Limited	6/15/2024
553	FERT/23-1907	Buffalo Booster	7%N : 15%P205 :25%K + 9%B,0.05%Zn,0.35%Fe,0.03% Cu,0.24%Mn,0.02%Mo	Mr Himili Mathias Mbawala	6/21/2024
554	FERT/11-1914	Ultramax Silicate	SiO2: 38.31% CaO: 35.21% MgO: 2.67%	Tan-Ko Mirae Green Co. Ltd	6/21/2024

Jarida hili hutolewa na:
Mamlaka ya Udhibiti wa Mbolea Tanzania (TFRA)
Mtaa wa Kilimo, Jengo la Kilimo I Complex,
Barabara ya Mandela, S.L.P. 46238 Dar es Salaam.
Simu. +255 22 2861939
Baruapepe: info@tfra.go.tz
Tovuti: www.tfra.go.tz